

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет початкового навчання

До 300-річчя від дня народження Г. С. Сковороди

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**МАТЕРІАЛИ
VI НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ**

(5 травня 2022 р., м. Харків)

Харків – 2022

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет початкового навчання

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**МАТЕРІАЛИ
VI НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ**

(5 травня 2022 р., м. Харків)

Харків – 2022

УДК 373.3

ББК 74.202.21

С 88

С 88 Сучасний стан та тенденції розвитку початкової освіти в Україні : матеріали VI науково-практичної інтернет-конференції студентів факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди (5 травня 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. д-ра пед. н., доц. В. В. Ушмарової. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. 70 с.

У збірнику подано матеріали тез виступів на науково-практичній інтернет-конференції студентів факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди. У матеріалах висвітлені актуальні питання теорії і методики навчання та виховання молодших школярів, психологічні аспекти навчання і виховання учнів молодшого шкільного віку, сучасні педагогічні технології в початковій школі, особливості роботи з обдарованими дітьми, взаємодія та співпраця учителя, учня і батьків, питання професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 5 від 18 травня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

ЗМІСТ

Секція 1. Питання професійної підготовки
сучасного вчителя початкових класів

1. **Майорова Аліна** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Толерантність як складова професійної підготовки сучасного вчителя
початкових класів..... 9
2. **Носик Юлія** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Шляхи формування педагогічної культури сучасного вчителя..... 10

Секція 2. Психологічні аспекти
навчання і виховання молодших школярів

1. **Андрющенко Єва** (наук. кер. – к. пед. н., проф. Н. М. Якушко)
Шляхи формування мотивації до навчання в учнів початкової
школи..... 11
2. **Бекетова Олена** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Особливості навчання дітей з різними типами темпераменту..... 12
3. **Калашник Анастасія** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Критерії прояву булінгу в шкільному колективі..... 13
4. **Коширова Кристина** (наук. кер. – к. пед. н., проф. Н. М. Якушко)
Казка як засіб розвитку емоційного інтелекту в учнів початкової
школи..... 14
5. **Лазарєва Мар'яна** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Розвиток емпатії в учнів молодшого шкільного віку..... 15
6. **Лубяна Ярослава** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Емоції та емоційний інтелект як психолого-педагогічна проблема..... 16
7. **Нарожна Софія** (наук. кер. – к. пед. н., проф. Н. М. Якушко)
Булінг в шкільному колективі: критерії прояву та напрями
профілактики..... 17
8. **Петренко Вероніка** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Формування навчальної мотивації у дітей молодшого шкільного
віку..... 18

9. **Приходько Світлана** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Формування позитивної мотивації до навчання в учнів початкової школи..... 19
10. **Філоненко Дарина**(наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Формування лідерських якостей учнів початкової школи..... 20
11. **Шерстньова Яна** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Булінг та агресія в сучасному освітньому середовищі як педагогічна проблема..... 21

Секція 3. Теорія і методика навчання молодших школярів

1. **Бондар Вікторія** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Теоретичні засади компетентнісного підходу до навчання молодших школярів за Концепцією Нової української школи..... 22
2. **Вільхівська Марія** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у Новій українській школі..... 23
3. **Мільковська Тетяна** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Організація освітнього середовища в Новій українській школі..... 24
4. **Моргошина Діана** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Особистісно-зорієнтоване навчання в освітньому процесі початкової школи..... 25
5. **Новак Наталія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Шляхи реалізації компетентнісного підходу в Новій українській школі..... 26
6. **Онопрієнко Анастасія** (наук. кер. – к. пед. н., проф. Н. М. Якушко)
Індивідуальний підхід до навчання молодших школярів..... 27
7. **Павленко Богдана** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Традиції і тенденції розвитку освіти в США..... 28
8. **Раїна Вікторія** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Реалізація принципу дитиноцентризму в Новій українській школі..... 29
9. **Саїліян Валерія** (наук. кер. – к. пед. н., проф. Н. М. Якушко)
Основи компетентнісного підходу у Новій українській школі..... 30

10. **Сергієнко Анна** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Використання формувального оцінювання в початковій школі..... 31

Секція 4. Теорія і методика виховання молодших школярів

1. **Бурлака Єлизавета** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Роль гурткової роботи для розвитку творчих здібностей молодших школярів..... 32
2. **Васильєва Дар'я** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Формування моральних цінностей молодших школярів у позаурочній діяльності..... 33
3. **Гордієнко Віталіна** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Ранкові зустрічі як засіб формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів..... 34
4. **Дем'яненко Олеся** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів..... 35
5. **Єдіфанова Юлія** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Розвиток толерантності в учнів молодшого шкільного віку..... 36
6. **Завадська Катерина** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Формування загальнолюдських цінностей в учнів початкової школи..... 37
7. **Клокова Єлизавета** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Формування поваги до рідної мови і культури у молодших школярів..... 38
8. **Коц Аліна** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Формування екологічної компетентності молодших школярів..... 39
9. **Кринична Аліна** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Використання казкових матеріалів на уроках в початкових класах..... 40
10. **Кривченко Аліна** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів..... 41

11. **Липницька Таміла** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Формування у молодших школярів поваги до рідної мови і культури..... 42
12. **Мяшин Данііл** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Поняття ціннісного ставлення до рідного краю у психолого-педагогічних дослідженнях..... 43
13. **Правник Марія** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Формування екологічної компетентності молодших школярів..... 44
14. **Руденко Христина** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Розвиток творчих здібностей молодших школярів у позакласній діяльності..... 45
15. **Саніна Софія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Екологічне виховання учнів молодшого шкільного віку..... 46
16. **Світлична Анастасія** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Естетичне виховання молодших школярів..... 47
17. **Сергієнко Вікторія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Формування екологічної компетентності молодших школярів..... 48
18. **Серікова Тетяна** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Формування та розвиток патріотичних почуттів у молодшому шкільному віці..... 49
19. **Стасенко Ніна** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Формування ціннісного ставлення до природи в початковій школі..... 50
20. **Тимофієва Анна** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Формування здорового способу життя в учнів початкової школи..... 51
21. **Трофімова Вікторія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Шляхи формування здорового способу життя в учнів початкової школи..... 52
22. **Черепаха Наталія** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Формування здорового способу життя молодших школярів..... 53
23. **Черникова Софія** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Розвиток загальнолюдських цінностей в учнів початкової школи..... 54

Секція 5. Сучасні педагогічні технології в початковій школі

1. **Горбань Аліна** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Конструктор LEGO як потужний інструмент для навчання..... 55
2. **Єлагіна Олександра** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Розвиток творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку засобами
LEGO-технологій..... 56
3. **Перк Марія** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Розвиток критичного мислення молодших школярів..... 57
4. **Рольська Діана** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Критичне мислення молодших школярів як педагогічна проблема..... 58
5. **Сиволапова Євгенія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Конструктор LEGO як інноваційна технологія всебічного розвитку
особистості в учнів початкових класів..... 59
6. **Скусова Валерія** (наук. кер. – к. пед. н., викл. К. В. Зозуля)
Формування критичного мислення в учнів початкових класів..... 60
7. **Хазикова Вікторія** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Умови розвитку критичного мислення молодших школярів..... 61

Секція 6. Особливості роботи з обдарованими дітьми

1. **Винник Анастасія** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Форми та методи роботи з обдарованими дітьми..... 62
2. **Кобець Дар'я** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Особливості навчання обдарованих дітей в початковій школі 63
3. **Лобода Анжеліка** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Розвиток творчих здібностей обдарованих дітей молодшого шкільного
віку..... 64

Секція 7. Взаємодія та співпраця учителя, учня і батьків

1. **Войлокова Лілія** (наук. кер. – доктор філософії, викл. І. А. Небитова)
Взаємодія між школою та батьками на засадах Концепції Нової
української школи..... 65

2. **Волошина Анастасія** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Партнерство між школою та батьками в Новій українській школі..... 66
3. **Леонова Тетяна** (наук. кер. – викл. Н. С. Калюжна)
Педагогіка партнерства між школою та батьками в Концепції Нової української школи..... 67
4. **Островка Вікторія** (наук. кер. – к. пед. н. Н. О. Агаркова)
Педагогіка партнерства як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу..... 68
5. **Сіроус Тетяна** (наук. кер. – викл. Т. М. Іванченко)
Шляхи залучення батьків до освітнього процесу в Новій українській школі..... 69

Секція 1. Питання професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів

**Толерантність як складова професійної підготовки
сучасного вчителя початкових класів**

Майорова Аліна

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

Проблема толерантності на початку ХХІ століття набула міжнародного характеру. Досягнення компромісів у діалозі конфліктуючих сторін неможливе без певного рівня взаємної терпимості, визнання іншого права на інакшість. Також толерантність є провідною характеристикою особистості педагога, адже необхідною умовою успішності педагогічної діяльності є прийняття дитини такою, якою вона є. Толерантний педагог, завдяки особливій тактиці побудови своєї поведінки стосовно дітей, досягає більшої результативності.

Тлумачення поняття «толерантність» можна знайти в окремих нормативно-правових актах України. Наприклад, Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі у своєму рішенні № 32 від 18.06.2013 р. «Щодо підвищення рівня толерантності та запобігання поширенню ксенофобських настроїв» визначає толерантність як повагу, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості, а також як активну життєву позицію, що передбачає захист прав кожної людини та ставлення до виявів нетерпимості як до неприпустимих. У широкому ж розумінні – це терпимість, яка виявляється в поведінці, способі життя, характері, висловленнях.

Педагогічна толерантність як професійна якість означає вміння приймати іншу людину, розуміти її, співчувати їй, виявляється у відкритому та довірчому спілкуванні з учнями та колегами. Іншими словами, педагогічна толерантність – це вміння ніколи не показувати, що хтось вам не подобається чи ви когось не любите. Вона проявляється у терпінні, співчутті, прийнятті, довірі, повазі, відсутності ворожості, доброти, стриманості, уважності, відсутності нетактовності тощо. Важливим у своєму розумінні є те, що прояв толерантності як професійної якості вчителя початкової школи перестало бути чимось ситуативним, це робоча атмосфера. Її межі навіть поширюються на зовнішній вигляд учнів, їх поведінку, що справді іноді вимагає від педагога не просто прийняття, а прийняття без осуду.

Сучасні умови розвитку суспільства висувають нові вимоги до педагога, що передбачають формування педагогічної толерантності. Педагогічна толерантність може бути розглянута як професійно важлива якість педагога, що впливає на ефективність його праці, а також на взаємини з усіма суб'єктами освітнього процесу з погляду професійного становлення та розвитку особистості педагога. Отже, толерантність є невід'ємною складовою педагогічної культури, професійною якістю, а також невід'ємною складовою професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів та необхідною умовою ефективності його праці.

Шляхи формування педагогічної культури сучасного вчителя

Носик Юлія

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Вагомою причиною пошуку нових шляхів для формування педагогічної культури сучасних учителів стали глобальні зміни в соціально-культурному, економічному, політичному розвитку суспільства та оновлення освітнього процесу в Україні загалом. З огляду на це, актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю формування педагогічної культури сучасних учителів початкових класів, які здатні вирішувати важливі проблеми суспільства та сприяти поширенню високої культури.

Проблемі формування педагогічної культури майбутнього вчителя присвячені наукові здобутки таких учених, як: О. Абдуліна, С. Гончаренко, Л. Губерський, М. Євтух, В. Журавський, І. Зязюн, Т. Іванова, Н. Кузьміна, І. Надольний, В. Огнев'юк, О. Савченко, О. Сердюк тощо.

Сучасний вчитель – це професіонал, який знаходиться в постійному творчому пошуку, має гнучкість і нестандартність мислення та вміння адаптуватися до швидких змін умов життя і соціуму. Педагогічна культура – це певний ступінь опанування педагогом соціокультурного досвіду людства, глибоке знання методології науки й уміння використовувати її досягнення на практиці в інноваційних формах.

З огляду на те, що поняття «педагогічна культура» ще не одержало загальноприйнятого наукового визначення – у нас є підстави стверджувати, що педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. На думку вчених, термін «педагогічна культура» набагато ширший, ніж професійна культура. Педагогічною культурою повинні володіти не тільки педагоги, але й спеціалісти інших профілів.

Педагогічна культура виявляється в культурі зовнішнього вигляду, культурі мови, естетичній культурі, в різнобічних інтересах і духовних потребах педагога. Саме тому можна виділити наступні шляхи формування педагогічної культури сучасного вчителя: реалізація програми саморозвитку основних компонентів педагогічної культури; створення новітніх методик з розвитку культури спілкування, морально-етичної, правової, управлінської культури тощо; здійснення загальнокультурної підготовки сучасних учителів на основі певної моделі фахівця, що визначає конкретні цілі; вдосконалення особистісної, діяльнісної, комунікаційної культури, розвиток культурної і професійно-педагогічної самосвідомості тощо.

Отже, формування педагогічної культури сучасного вчителя – є основою для успішної реалізації освітнього процесу і вдосконалення своїх професійних навичок для максимального задоволення освітніх потреб сучасного молодого покоління.

Секція 2. Психологічні аспекти навчання і виховання молодших школярів

Шляхи формування мотивації до навчання в учнів початкової школи

Андрющенко Єва

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. М. Якушко

Належна підготовка до навчання є важливим фактором підвищення якості освіти і, як наслідок, прискорення розвитку суспільства. Будь-яка діяльність здійснюється під впливом певних стимулів, що впливають на навчально-пізнавальну активність кожної людини. Такими стимулами є переконання, потреби, інтереси та уявлення особистості про себе. Все це утворює мотивацію людської діяльності. Вивчення процесу мотивації навчання завжди є актуальним.

Такі українські вчені, як Л. М. Алексеева, М. Й. Боришевський, С. У. Гончаренко, Г. С. Костюк, В. І. Лозова, І. Г. Побірченко, В. В. Рибалко, І. О. Синиця, Г. В. Троцько, Ж. І. Шиф, Г. І. Щукіна та інші вивчали мотиваційну складову як компонент навчальної діяльності та зробили великий внесок у дослідження розвитку мотивації. Вони відмічали значне зниження інтересу і низьку мотивацію учнів до навчання. Вчені вважають, що навчання молодших школярів є одним з найважливіших етапів у формуванні уявлення про саму мотивацію. Тому для них ця проблема завжди була в центрі уваги.

Мотивація – це процес, який ініціює, спрямовує та підтримує цілеспрямовану поведінку та психологічний феномен, який означає, що потреби та бажання людей мають бути вирішені шляхом розробки плану стимулювання.

Навчальна мотивація – це методи, засоби, процеси спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності та активного освоєння змісту освіти.

Процес формування позитивної мотивації учіння має бути постійним. Треба завжди використовувати різні форми, методи і прийоми для мотивації навчальної діяльності. Це дає істотні зміни у знаннях і розвитку дітей. Важливо враховувати, що рівень готовності дітей до навчання різний. Необхідно використовувати завдання, що поєднують навчальний процес усього класу з допомогою тим учням, які повільніше сприймають матеріал та постійно удосконалювати уміння та навички сильніших учнів. Щоб правильно визначити конкретні умови і особливості розвитку мотивації навчальної діяльності, потрібно враховувати співвідношення зовнішніх і внутрішніх факторів учнів.

Отже, для формування мотивації до навчання в учнів 6-10 років необхідно правильно організувати освітній процес, при якому школярі були б активними учасниками пізнавального процесу та із заохоченням сприймали навчальний матеріал. Мотивація є одним з найважливіших компонентів навчання і фундаментом для здійснення всебічного розвитку особистості. Саме у цьому віці закладаються основи мотивації освітньої діяльності і тому молодший шкільний вік має великі резерви формування мотиваційної сфери учнів.

Особливості навчання дітей з різними типами темпераменту

Бекетова Олена

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Серед основних принципів навчання за програмою НУШ виділяють принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів. Як ми знаємо, від природи всі діти різні та кожному властиві свої певні риси, які впливають на успішність у навчанні. Серед них можна виділити темперамент дитини, що безпосередньо впливає на сприймання та усвідомлення нею програмового матеріалу та швидкість оволодіння новими навичками та вміннями. Серед вітчизняних наукових діячів, що займались вивченням питання темпераменту, можна виділити І. Павлова та Б. Теплова. Серед зарубіжних вчених над ним працювали Г. Айзенк, С. Берт, К. Сіґо, О. Томас, К. Юнг. Ця тема розглядається у педагогічних працях В. Мерліна та В. Небиліцина.

Темперамент – це характерна для даної людини сукупність психічних особливостей, пов'язаних з емоційною збудливістю, тобто швидкістю виникнення почуттів та їх силою (за Б. Тепловим).

Виділяють чотири типи темпераменту. На практиці рідко зустрічаються їх чисті представники, проте риси якогось будуть переважати.

Сангвініки, є дуже швидкими. Вони добре орієнтуються у ситуації, гарно сприймають зміну виду діяльності на уроці. Але такі діти є непостійними, їм складно зосереджуватись на чомусь довгий час.

Холерики природжені лідери. Вони швидко усвідомлюють інформацію, проте вже скоро її забувають. Їм характерна непосидючість, метушливість, нестримність та навіть конфліктність.

Флегматики повільні у своїй діяльності. Вони можуть зосереджено довгий час виконувати завдання, проте швидкі зміни даються їм складно.

Меланхоліки сором'язливі та нерішучі. Вони сумлінно виконують домашні завдання, проте мають проблеми з публічною їх презентацією.

Виходячи з цього, можна підібрати методи навчання, що враховували б особливості учнів та сприяли розвитку необхідних для них якостей.

Для сангвініків підійде використання методів, що потребують швидкої реакції та зміни діяльності (швидкі опитування, завдання на обмежений час).

Для холериків доречними будуть творчі завдання з подальшою демонстрацією результатів (робота в парах та групах, створення плакатів).

Для флегматиків варто підібрати вправи, що передбачають зосередження протягом часу (проектна діяльність, вправи на розвиток уваги та пам'яті).

Для меланхоліків можна використати метод створення тематичного портфолію з різними творчими завданнями, що збирається протягом семестру.

Отже, чергування цих методів на уроках забезпечить врахування особливостей темпераменту учнів та розвиток необхідних для них якостей, що допоможе досягати високих результатів у майбутньому та зробити процес навчання цікавішим та різноманітнішим.

Критерії прояву булінгу в шкільному колективі

Калашник Анастасія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Тема булінгу є важливою педагогічною проблемою, що потребує уваги саме в початковій школі, адже з молодших класів формуються відносини в класному колективі. На сьогоднішній день дуже гостро постає питання агресивних проявів у відносинах між однолітками. Згідно спостереженням у ХХІ столітті діти стали більш жорстокими та ворожими, тому булінг у наш час представляє чималу загрозу для розвитку відносин між однокласниками. Питання булінгу в своїх роботах вивчали такі науковці: О. Шуміло, О. Іваній, К. Плутницька, А. Ведернікова, Н. Прібиткова, Ю. Градова, І. Лубенець тощо.

Булінг – це вкрай неприємна і агресивна поведінка (зазвичай групи) дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним психологічним і фізичним впливом. Булінг має такі форми: фізичну (зачіпання, підніжки, бійки), психологічну (маніпуляції, принизливі погляди, висміювання вад), економічну (вимагання коштів, крадіжки, пошкодження майна), сексуальну (зйомки у переодягальнях, образливі рухи тіла, жести) та кібербулінг (образи за допомогою соціальних мереж). Яскравими прикладами булінгу може бути навмисне неприйняття дитини до шкільного колективу, словесні образи або навіть побиття.

Вчителі та батьки доволі часто не помічають ознак цькування тому що, ініціатори травлі частіш усього нападають на постраждалого у роздягальнях, у коридорах під час перерви або навіть поза межами школи. Тобто найчастіше діти піддаються проявам булінгу за межами області інтересу дорослих. Одним із факторів, який впливає на несвоєчасний вияв агресивної атмосфери у класі є відсутність емоційності у родині. Невміння слухати дитину, холодні відносини в сім'ї, постійні звинувачення : «Не скигли», «Які в тебе можуть бути проблеми в такому віці» – все це призводить до того, що дитині ніде шукати допомоги у скрутній ситуації. Важливо пам'ятати, що жертвою булінгу може стати будь – яка дитина. Однак в області ризику – ті діти, з якими вдома поводяться так само, як із жертвою. Такі ситуації можуть трапитися як з хлопчиком, так і з дівчинкою.

Тому необхідно знати ознаки булінгу та помічати зміни у поведінці дитини. Батькам слід уважніше придивитися до своєї дитини, якщо: вона відмовляється йти до школи, стає більш апатичною; часто плаче; починає частіше хворіти; стає надто агресивною або надто активною; з'являються проблеми із сном та апетитом. В разі наявності цих ознак у своєї дитини необхідно якомога швидше вжити необхідні заходи. В першу чергу, треба проводити профілактичні заходи, а не чекати наслідків.

Таким чином, вивчення булінгу є дуже актуальним у зв'язку із зростанням нового, більш агресивного покоління. Дослідження булінгу в різних питаннях надасть змогу скласти ефективні профілактичні програми і програми протидії булінгу.

Казка як засіб розвитку емоційного інтелекту в учнів початкової школи

Коширова Кристина

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. М. Якушко

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки великого значення набуває проблема емоційного інтелекту. Спираючись на суспільні потреби, збереження психічного здоров'я є важливою складовою. Як затверджено в Державному стандарті початкової освіти та Концепції «Нової української школи» учні молодшого шкільного віку повинні вміти висловлювати свою думку, логічно обґрунтовувати власну позицію, вміти вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, співпрацювати в команді, вміти конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект.

Дослідженням питання розвитку емоційного інтелекту займалися такі вчені як: Л. І. Божович, Л. С. Виготський, Г. Г. Гарскова, Д. Б. Ельконін, О. М. Леонтьєв, Д. В. Люсін, С. Л. Рубінштейн та інші.

Будь-яка емоція розглядається С. Рубінштейном як «єдність переживання і пізнання». Він зазначав, що «... мислення як реальний психічний процес вже саме є єдністю інтелектуального та емоційного, а емоція – єдність емоційного та інтелектуального...».

Емоції – процеси, що відображають особистісну значущість і оцінку зовнішніх і внутрішніх ситуацій для життєдіяльності людини у формі переживань, відбивають суб'єктивне ставлення людини до світу і самої себе.

Емоційний інтелект – це неодмінна складова психічного комфорту людини, здатність керувати власними емоціями та розуміти почуття інших. Емоційний інтелект є одним із найважливіших компонентів життєдіяльності особистості, оскільки дає можливість людині пізнавати себе, забезпечує правильне розуміння емоційних реакцій оточуючих та уміння емоційно правильно реагувати на певні життєві ситуації.

Ефективним буде розвивати емоційний інтелект учнів молодшого шкільного віку за допомогою казки. Такий метод спрямований на розвиток творчого мислення, уяви, позитивної комунікації та чуйності до інших. Навчає школярів знаходити позитивні моменти та виходити зі складних життєвих ситуацій. Тексти казок викликають в учнів асоціації з власним життям, що ще більше зацікавлює дітей до обговорення та оцінювання вчинків персонажів. Події в казках викликають у дітей великий спектр емоцій, створюють настрій, відгук на події, зачіпляють почуття молодших школярів, викликають бажання робити гарні вчинки, змінювати поведінку на краще, поповнювати власний життєвий досвід. Казка нагадує про важливі моральні засади взаємодії з людьми, формує уявлення про добре і погане, формує життєві цінності, робить емоційний світ учня більш насиченим.

Отже, сучасне навчання та виховання вже не обмежується лише формуванням у дитини знань, вмінь та навичок, а приділяють велике значення особистісним якостям дитини, які пов'язані з розвитком її емоційно-вольової сфери, до якої відноситься і емоційний інтелект.

Розвиток емпатії в учнів молодшого шкільного віку

Лазарева Мар'яна

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Розвиток емпатії є неодмінною умовою у формуванні особистості. Згідно з «Державним стандартом початкової освіти», одним із ціннісних орієнтирів початкової освіти є «утвердження людської гідності шляхом виховання чесності, відваги, наполегливості, доброти, здатності до співчуття і співпереживання, справедливості, поваги до прав людини...». Емпатія є основою емоційно-чуттєвої сфери, здатність розуміти почуття іншої людини.

Такою актуальною проблемою як розвиток емпатії, займалися багато видатних вчених, наприклад: Т.Ліппс, Д.Ріццолатті, Е.Тітченер. Багато досліджень було присвячено самеокремим аспектам розвитку емпатії та її компонентів (Л.Алексеева, С.Борисенко, Л.Виговська, Т.Гаврилова, Л.Стрелкова, І.Юсупов), тощо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити емпатії як здатність розуміти почуття іншої людини в формі співпереживання. Визначається 2 форми прояву емпатії. Перший співчуття – переживання почуттів людини, але вони не співпадають с особистими; другий співпереживання – це переживання почуттів партнера через зближення з ним.

Визначається декілька рівнів емпатії. Перший рівень, до цього рівня належать люди, які виключно спрямовані на своїй особі. Їх мало цікавлять почуття та думки інших. Другий рівень, цей рівень є розповсюдженішим. Люди з таким рівнем емпатії можуть періодично абстрагуватися від думок і почуттів оточуючих. Третій рівень, це люди, які дуже глибоко відчувають інших людей. Р.Павелків стверджує: «Молодший школяр починає більш стримано виявляти власні емоції, особливо негативні, що пов'язано з розрізненням ситуацій, в яких можна чи не можна виявляти власні почуття, тобто довільність поведінки поступово починає позначатися на сфері почуттів. Однак, загалом для дітей є характерними вразливість і чуйність».

У молодшому шкільному віці дитина встановлює особливості оточуючих, та як вони відрізняються від неї. Варто у цьому віковому періоді навчати дитину враховувати не тільки свої інтереси, а й інтереси інших людей. Коли дитина починає навчання у школі, у неї виникають нові соціальні ролі. Формуються стосунки з іншими дітьми, вчителями, і це сприяє набуттю досвіду та переживань у дитини. Переживання в учня формуються під конкретним впливом та реакцією на ці впливи. Аби дитина навчилась співпереживанню, їй потрібно побачити виявлення особистих переживань, адже дитина повинна знати, що вона відчуває в цей момент. Таким чином формується чутливе ставлення до себе і оточуючих.

Підсумовуючи аналіз дослідження, можемо сказати, що в учнів молодшого шкільного віку розвиток емпатії пов'язаний з власним емоційним досвідом та зовнішнім контролем. Тому розвиток емпатії здійснюється через емоційне самоусвідомлення молодших школярів. Саме цей вік є сенситивним періодом для розвитку емоційного інтелекту.

Емоції та емоційний інтелект як психолого-педагогічна проблема

Лубяна Ярослава

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Наше життя сповнене різними подіями та моментами, що викликають у нас певні емоції, адже саме вони впливають на подальшу поведінку людини та її дії. Тому сьогодні вплив емоцій є невід’ємною складовою в житті кожної людини, але для того, щоб керувати ними – слід розвивати емоційний інтелект. Саме він здійснює вплив на особистість та є вельми актуальною психолого-педагогічною проблемою в сучасному світі, бо все залежить від конкретних ситуацій, реакцій та вмінь контролювати і розуміти власні емоції.

Питання щодо значення емоцій у житті людини досліджували такі видатні вчені, як Р. Бар-Он (некогнітивна теорія емоційного інтелекту), Х. Вайсбах і У. Дакс (емоційний інтелект як уміння «інтелектуально» керувати своїм емоційним життям), Д. Гоулман (теорія емоційної компетентності), Д. Карузо Дж. Майєр, П. Селовей (теорія емоційно-інтелектуальних здібностей) та інші. У вітчизняній психології ідею єдності афективних та інтелектуальних процесів, що належала Л. Виготському, розвивали А. Леонтьєв (мислення має емоційну регуляцію), С. Рубінштейн (інтелектуальний процес не можливий без участі емоцій).

Емоції – це сильний психічний стан, що зазвичай пов’язаний із порушенням або високим рівнем енергії, і який дає початок почуттям і пристрастям. Крім того, кожний такий стан зазвичай має валентність або спрямованість. Саме тому, в залежності від ступеня заспокоєння чи збудження, визначають такі види емоцій: стенічні – ті, які спонукають до вчинків, діяльності, висловлень, посилюють активність людини. Астенічні – ті, що зменшують активність, енергію, пригнічують життєдіяльність. Також емоції розрізняють за наявністю відтінків: позитивні емоції, що пов’язані із задоволенням потреб, та негативні емоції, які викликають почуття незадоволення і вимагають певного вирішення ситуації, що склалася. Емоційно-вольова сфера молодших школярів є дієвим шляхом щодо розвитку та контролю емоцій. Вольові якості вагомо впливають на прагнення дитини до досягнення поставлених цілей. Нерідко зусилля волі використовуються людиною не лише для того, щоб перемогти певні обставини, а й для того, щоб перебороти самого себе. А якщо дитина імпульсивна, то сила волі обов’язково допоможе їй, адже доведеться діяти всупереч власному «Я».

Отже, емоції – це невід’ємна частина людського життя, що формує у дитини певні якості та риси характеру в залежності від емоційного стану, що супроводжує її кожного дня. А опанування своїх емоцій можливе лише тоді, коли їх контролювати, прикладати максимум зусиль та робити висновки щодо їх розвитку. Для того, щоб розвинути в собі здатність до володіння емоціями та успішної самореалізації, людині варто розвивати свій емоційний інтелект, адже завдяки йому ми можемо знайти баланс між розумом та почуттями.

Булінг в шкільному колективі: критерії прояву та напрями профілактики Нарожна Софія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. М. Якушко

Булінг – це залякування, фізичний або психологічний терор, спрямований на те, щоб викликати в іншого страх і тим самим підпорядкувати його собі. Булінг характеризують чотири головні компоненти: 1) агресивна і негативна поведінка; 2) булінг здійснюється систематично; 3) булінг відбувається у взаємостосунках, учасники яких мають неоднакову владу та фізичні можливості; 4) булінгова поведінка є навмисною.

Дослідники виділяють такі форми шкільного булінгу: 1. Фізичний шкільний булінг – умисні поштовхи, удари, побої нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном, фізичні приниження та ін. Серед характерних ознак фізичного булінгу можна виокремити: сліди від ударів, гематоми, синці, подряпини, порізи, відсутній або порваний одяг, часті скарги на головний біль і біль у животі. Коли це відбувається, багато дітей не розповідають своїм батькам про інцидент. 2. Психологічний шкільний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає дитині психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви.

Зазвичай жертвами шкільного булінгу стають діти, які мають: фізичні недоліки; особливості поведінки; недостатньо розвинені соціальні навички; відчувають страх перед школою; відсутність досвіду життя в колективі; хвороби. Одним із засобів профілактики шкільного булінгу є робота з дітьми що мають прояви агресивної поведінки: заміщення агресії серед дітей, які схильні до агресивного ставлення до інших, розвиток соціальних та комунікативних навичок, формування та розвиток загальнолюдських моральних цінностей, толерантності, корекція взаємовідносин з оточуючими, подолання характерної риси агресорів – егоцентризму, розвиток стійкого і виразного інтересу до якогось виду діяльності; виховання вольових рис характеру: уміння доводити справу до кінця, досягати поставленої мети, уміння стримувати себе у конфліктній ситуації; тренування уваги, спокою, терпіння; формування вміння аналізувати свої почуття і почуття інших людей, а також вміння із розумінням ставитися до індивідуальних відмінностей у різних людей, виробляти навички справлятися з міжособистісними проблемами цивілізованим шляхом; не доручати дітям із вираженою агресивністю керівництво однолітками чи молодшими дітьми – це може спровокувати прояви жорстокості; зняття емоційної та м'язової напруги за допомогою елементів арт-терапії, малювання, ліплення тощо; навчання навичкам розпізнання і контролю негативних емоцій, формування у дітей потреби говорити про свої проблеми; формування здатності до емпатії, довіри, співчуття застосування технології «Я – повідомлення», яка дозволяє щиро говорити про свої почуття та емоції, не звинувачуючи ні в чому інших людей.

Формування навчальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку

Петренко Вероніка

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Проблема навчальної мотивації – одна з ключових проблем педагогіки. Якщо розглядати навчання як процес придбання індивідуального досвіду, то стає зрозумілим, що саме мотиви навчання є першими в структурі мотивів людини і багато в чому зумовлюють всю її активність. Важливість вивчення мотивів навчання є загально визнаною, і тому існує значна кількість відповідних досліджень. Навчальна мотивація є одним з найважливіших параметрів, що характеризують психічний розвиток дитини, адже саме мотивація визначає її успішне навчання в школі. З огляду на це, окреслена проблема не втрачає своєї актуальності.

Проблема формування навчальної мотивації молодших школярів завжди привертала увагу науковців. Вирішенням цього питання займалися Б. Ананьєв, М. Аргайл, В. Асєєв, Л. Божович, К. Левін, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн, З. Фрейд тощо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволив визначити мотивацію як динамічний процес фізіологічного та психологічного управління поведінкою людини, що визначає її спрямованість, організованість, активність та стійкість.

Формування мотивації навчання неможливо здійснити без урахування вікових особливостей учнів та їх індивідуальних психологічних характеристик. Це означає, що вчитель повинен організувати освітній процес таким чином, щоб вирішувалися завдання розвитку мотиваційної сфери молодших школярів на певному віковому етапі і відбувалася підготовка учнів до наступного етапу розвитку особистості.

Серед ефективних прийомів, які забезпечують формування у молодших школярів позитивної мотивації до навчання, доцільно виділити такі:

- цікавий виклад навчального матеріалу (цікаві приклади, досліди, факти);
- емоційність мовлення вчителя;
- пізнавальні ситуації, дискусії, ігри;
- аналіз життєвих ситуацій, пояснення суспільного і особистісного значення навчання, використання отриманих знань в подальшому житті;

Слід зазначити, що у формуванні навчальної мотивації молодшого школяра велику роль відіграє оцінка. У зв'язку з цим виникає необхідність оцінювати діяльність таким чином, щоб школяр розглядав її як показник рівня знань і умінь.

У висновку хотілося б відзначити, що лише грамотний добір методів та прийомів, їх обґрунтоване поєднання, облік методичних особливостей використання зможуть сприяти ефективному формуванню навчальної мотивації молодших школярів.

Формування позитивної мотивації до навчання в учнів початкової школи

Приходько Світлана

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

На сьогодні навчання є обов'язковим у житті людини. Кожен вчитель, виконуючи свою роботу, не просто надає теоретичний матеріал, а й хоче, щоб освітній процес проходив цікаво, продуктивно, з бажанням учнів знов і знов повертатися до закладу освіти. Адже вчитель не примушує, він спонукає. Але все частіше вчителі стикаються з тим, що нове покоління втрачає інтерес до навчання. Сучасна ситуація в освіті дає зрозуміти, що без втручання та правильного підходу з боку вчителів і батьків пасивна освітня діяльність учнів може викликати великі негативні наслідки для людства. Саме тому питання щодо формування мотивації до навчання учнів є актуальним не тільки з боку зростання особистості, а й з боку подальшого прогресу людської діяльності.

Мотиваційна сфера навчання була предметом уваги багатьох дослідників в психолого-педагогічній літературі, а саме в праці М.Алексєєвої, О.Ковальова, Г.Костюк, О.Леонтєєва, В.Мерліна, С.Рубінштейна, В. Сухомлинського тощо.

Добре вмотивований учень набагато краще запам'ятовує поданий вчителем теоретико-практичний обсяг знань. Деякі учні із задоволенням пізнають новий матеріал в школі, або самостійно. Та для більшості з учнів лише присутності в закладах освіти не вистачає для плідної праці. Тому їм потрібно надавати стимул, поштовх для навчання – мотивувати. Мотивація до навчання є одним з головних факторів успішного освоєння матеріалу, який надає вчитель. У педагогіці мотивацію трактують як процес дії мотивів, що виражають спрямованість особистості учня активно засвоювати матеріал. У мотивації виділяють основні типи: негативну та позитивну, що в свою чергу поділяється на пізнавальну та відповідальну. Ці мотиви об'єднують ставлення учнів до навчання з характером його мотивації та станом навчальної діяльності.

Людина більшу частину свого життя заглиблена в навчання. Починаючи з народження вона пізнає нове з кожним наступним роком свого життя. Заклади дошкільної і початкової освіти надають перші поштовхи для навчання.

Кожен учень у класному колективі – індивідуальність, і для кожного потрібна своя, неповторна ідея мотивації. На неї впливають різні фактори, що оточують учня в повсякденному житті. Для одних це може бути звичайна увага від дорослих, батьків, вчителів. Для інших мотивацією може виступити азарт, коли навчання проходить в незвичайних формах. Не слід забувати, що сучасні діти значно відрізняються від минулих поколінь, і кращим стимулом для них буде отримати щось матеріальне. Вікова категорія учнів також має важливу роль – це потрібно пам'ятати.

Виходячи з цього можна зробити висновок, що мотивація навчальної діяльності потребує певного контролю з боку закладу освіти та родинного кола. Традиційного освітнього процесу вже не вистачає для зацікавлення учнів, тому формування мотивації є реальним виходом з ситуації зниження рівня навчання серед учнів.

Формування лідерських якостей учнів початкової школи

Філоненко Дарина

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Формування лідерських якостей в учнів початкової школи є дуже важливим, бо лідерство допоможе дитині поставити свою особистість в суспільстві на певному рівні. В віці учнів початкової школи діти вчаться взаємодіяти зі своїми однолітками, проявляються перші задатки лідерства.

Теорія й методика вивчення проблеми розвитку лідерства в учнів молодшої школи було висвітлено в роботах Е. Дубровської, А. Єршова, Р. Кричевського, Б. Паригіна, А. Петровського та інших.

Лідерство – це здатність впливати на інших людей, керувати та організовувати роботу певних людей або колективу. Лідеру притаманні такі якості: приймати важливі рішення та нести за них відповідальність, здатність вести за собою людей, викликати безсумнівну довіру до себе з боку інших. Лідера певної групи можна помітити за такими ознаками: ініціативність, активність, працьовитість, креативність.

Формування лідерських якостей складний процес, бо саме в початковій школі вчитель має розгледіти в дитині лідерський потенціал та допомогти їй розкрити його. Правильно сформоване почуття лідерства допоможе і в майбутньому, коли діти перейдуть до середньої та старшої школи. Як же правильно та цікаво це зробити?

Наприклад, ми можемо використати рухливі ігри (змагання, вікторини, конкурси, олімпіади), як один із засобів формування лідерських якостей молодших школярів. Розвиток лідерського потенціалу виявляється насамперед в активності дитини: чим більше активності вона проявляє під час гри, навчання, тим більше вона вірить у власні сили та проявляє себе. Також, необхідно хвалити дитину за її успіхи, адже коли вона почуває себе успішною, то в неї з'являється стимул рухатися далі.

Також, ми можемо проводити з учнями тематичні бесіди. Дітям буде цікаво послухати про життя вже нині відомих людей, як вони стали успішними та хто з них завдяки лідерським якостям зміг втриматися на вершині. Аби подолати страх труднощів в дітей варто сказати, що знаменитості також потерпали від невдач, але завдяки наполегливості отримали бажаний результат.

Отже, задача вчителів початкової школи навчити дітей бути лідерами, навчити їх ставити перед собою цілі, виховати цілеспрямованість, завзятість та наполегливість. Ми вже визначили, що ігрова діяльність може стати чудовим початком для формування почуття лідерства в учнів початкової школи, проведення таких заходів не тільки з дітьми, а й з їхніми батьками, до того ж це гарний спосіб згуртувати колектив.

Таким чином, основна ідея всіх форм педагогічної діяльності – це створення умов для розвитку активної діяльнійшої позиції дитини, актуалізація ролі лідера, формування лідерського досвіду дітей у спільно організованій соціально значущій діяльності.

Булінг та агресія в сучасному освітньому середовищі як педагогічна проблема

Шерстньова Яна

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

У наш час досить актуальним є питання булінгу та агресії серед учнів, як молодшого так і старшого шкільного віку. Дуже часто ми стали чути такі слова як: «наси́льство», «агресія», «булінг», «цькування» тощо. Саме тому, актуальність обраної теми зумовлюється тим, що проблема булінгу призводить до низки педагогічних та психологічних наслідків у шкільному колективі. Мотивом до булінгу може бути заздрість, помста, але найчастіше – це боротьба за лідерство в класі.

В шкільному середовищі проблему булінгу досліджували такі науковці, як: Д.Олвеус, Е.Голанд, П.Хайнеманн, А.Пікас, О.Костюк, О.Кравчук, Н.Макаренко.

Більшість із нас неодноразово задавали собі питання, а що ж таке булінг? На це питання й досі не знайшли відповіді, але можна зазначити, що булінг – це тривалий процес, в якому учень неодноразово піддається негативним діям з боку одного чи кількох інших учнів. Також булінг виявляється під дією агресії, а агресія – це своєрідна поведінка людей, яку породжує страх, лють за щось тощо. Три види булінгу найбільш влучно описує О.Ожійова. Найбільш поширеним серед хлопчиків вважають фізичний боулінг. Психологічний боулінг – це цькування діє на психіку, за допомогою вербальних образ, залякувань, насмішок, переслідувань, які надають емоційний тиск на жертву. До третього віднесла кібербулінг – приниження жертв за допомогою цифрових технологій.

Неодноразово вчителі стикаються з проблемою булінгу та агресії під час навчання, але як його уникнути? Зараз вчителі всіляко намагаються оминати цю проблему, застосовуючи різні методи: проведення різноманітних тренінгів, тестів, робота з психологом, з дітьми різні вибірккові виготовлення та розповсюдження учнями профілактичних та пропагандистських буклетів, залучення батьків, щоб вони могли спостерігати за діями і поведінкою дитини та впливати на неї, бо для дитини важливо не бути осторонь від усіх і бути почутим у колі друзів або батьків. Найчастіше агресори вибирають собі жертву серед слабких учнів, бо знають що вони не зможуть постояти за себе, або їм ні хто не допоможе в колі однолітків, і тому дитини піддається негативним діям з боку кривдників.

Отже, можна зробити висновок, що агресія та булінг досить розповсюджена проблема, з якою стикаються сотні кваліфікованих спеціалістів. Через це прояви боулінгу можуть бути пов'язані з безліччю різних причин як агресора так і жертви, з якими, після виявлення ситуації булінгу, проводиться психолого-педагогічна робота, обов'язковою є робота з батьками учнів, та учнів які потрапляють до кола знущання агресорів, бо якщо батьки разом з вчителем почнуть працювати разом, тоді й проблема вирішиться набагато краще.

Секція 3. Теорія і методика навчання молодших школярів

Теоретичні засади компетентнісного підходу до навчання молодших школярів за Концепцією Нової української школи

Бондар Вікторія

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

У «Концепції Нової української школи», яка виступає одним з базових нормативних документів, що визначають стратегію розвитку вітчизняної освіти, зазначено, що «заклад загальної середньої освіти має формувати цілісну систему універсальних знань, умінь і навичок, а також досвід самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів, тобто ключові компетенції, що визначають якість змісту сучасної освіти». З огляду на це, проблема запровадження компетентнісного підходу в Новій українській школі набуває дедалі більшої актуальності.

Компетентнісний підхід в освіті став предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: Р. Барнса, А. Бідного, І. Бутенко, Дж. Вінтертона, Ф. Делемара, І. Зимньої, С. Келлера, В. Кременя, Д. Матвеевої, Л. Спенсера, Г. Страка, В. Терешкова, М. Челишкової тощо.

Поняття «компетентнісний підхід» набуло поширення у зв'язку з модернізацією української освіти. Зараз компетентнісний підхід, з огляду на Концепцію НУШ, передбачає: постановку адекватних цілей та прогнозування конкретних результатів, що перевіряються; грамотний добір навчального матеріалу (за певними джерелами, факторами, критеріями); побудова змісту за виділеними рівнями. Мета компетентнісного підходу у початковій школі за Концепцією НУШ полягає у формуванні практичного вміння ефективно застосовувати отримані знання як інструмент вирішення різноманітних життєвих завдань. У результаті засвоєння педагогічно адаптованого соціального досвіду дитина набуває системи ключових компетентностей: у галузі предметних та надпредметних знань («Я знаю»), у галузі предметних та надпредметних умінь і навичок («Я вмію»), галузі творчості («Я створюю»), галузі емоцій та цінностей («Я прагну»). Кожна з ключових компетентностей НУШ знаходить відображення у змісті початкової освіти та конкретизується у характеристиках навчально-пізнавальної діяльності дитини.

Отже, компетентнісний підхід у Новій українській школі передбачає: постановку адекватних цілей та прогнозування конкретних результатів, що перевіряються; грамотний відбір навчального матеріалу; побудова змісту за виділеними рівнями. Важливу роль відіграє добір різних шляхів, методів, форм реалізації компетентнісного підходу у навчально-пізнавальній діяльності молодших школярів. Досягнення мети компетентнісного підходу у початковій школі забезпечується через використання активних форм та методів навчання. До них відносяться гра, проблемна ситуація, навчання через діяльність, групова та парна робота тощо.

Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у Новій українській школі Вільхівська Марія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

За останній час значно збільшилася кількість дітей з особливими освітніми потребами й психофізичними порушеннями розвитку. Такі діти не можуть обійтися без спеціальної підтримки в навчальному середовищі, тому назриває необхідність у розробці комплексного підходу до організації інклюзивного навчання. Правильна організація інклюзивної освіти у навчальних закладах – це пріоритетне завдання Нової української школи. Тому за мету інклюзивного навчання та виховання було поставлено створення усіх необхідних умов для розвитку особистості, творчої самореалізації і зміцнення людської гідності дітей з особливими освітніми потребами.

Ідея спільного навчання дітей з ООП у загальноосвітніх школах вперше висловлена Л. Виготським. Він зазначав, що саме не сприйняття «особливих» учнів іншими учасниками освітнього процесу гальмує адаптацію у нашому суспільстві. Проблема інклюзії привернула увагу таких вчених, як В. Бондар, О. Василенко, І. Дичківська, І. Макаренко, Т. Соловйова та інших. Науковці досліджували особливості впровадження навчання дітей з ООП та питання інтеграції осіб даної категорії до всіх галузей життя.

Інклюзивне навчання – це спільне навчання (виховання), включаючи організацію спільних навчальних занять, дозвілля, різних видів додаткової освіти осіб з обмеженими можливостями здоров'я та осіб, які не мають таких обмежень. Сучасний вчитель зобов'язаний забезпечувати реалізацію інклюзивного навчання, шляхом використання спеціальних підходів до навчання для того, щоб включити до освітнього процесу всіх учнів: учнів з ООП; обдарованих учнів та невстигаючих, застосовувати сучасні педагогічні технології в освітньому процесі, що дозволяє урізноманітнити форми та засоби навчання, підвищувати творчу активність молодших школярів. Освітні потреби учнів з особливостями психофізичного розвитку дуже різноманітні. З одного боку, вони мають такі ж потреби в отриманні знань, необхідних для життя у суспільстві, як і їхні однолітки. З іншого боку, у них є й інші потреби (часто визначені як особливі освітні потреби), пов'язані з обмеженнями, які перешкоджають прогресу в отриманні знань. Тому за організацію освітнього процесу дитини з ООП відповідає команда психолого-педагогічного супроводу, яка складається з класоводу, батьків, учня (у разі потреби) та узгоджених фахівців, які консультують та надають необхідну інформацію про індивідуальний план навчання даної особи.

Отже, завдяки реалізації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти Нова українська школа надає можливості дітям з ООП перебувати в рівних умовах з іншими дітьми та отримувати належну освіту. Тільки цілеспрямований комплексний і системний підхід до навчання є запорукою гармонійного розвитку особистості.

Організація освітнього середовища в Новій українській школі

Мільковська Тетяна

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Для сучасного світу характерний швидкий темп розвитку науки та освіти, через що йому потрібні нові кадри з креативним баченням майбутнього, творчі особистості з неординарними ідеями та прагненням до змін. Освітнє середовище є саме тим місцем, в якому можливе формування та розвиток цих якостей. З огляду на це проблема організації освітнього середовища в Новій українській школі набуває дедалі більшої актуальності.

Проблема організації освітнього середовища завжди привертала увагу вчених. Її досліджували такі науковці як Н. Бібік, Ю. Громик, П. Гуревич, О. Голик, М. Ігнатенко, І. Шендрик, В. Ясвін тощо.

Аналіз досліджуваних публікацій дав змогу визначити значення Концепції Нової української школи для молодших школярів. Це нова реформа Міністерства освіти і науки України, яка має на меті створення освітнього середовища, в якому учні опановують ключові компетентності, набувають знань, умінь та навичок.

Слід зазначити, що у Концепції Нової української школи наголошено на створенні нового освітнього середовища. Це спеціально створені умови для формування особистості, а також можливості для її розвитку в соціальному середовищі. Тут розвиваються такі якості як довіра, працьовитість, вміння вчитися, відповідальність та успішність, ініціативність.

Одним із компонентів, що входить до освітнього середовища є забезпечення права вибору. Кожен учень протягом дня робить власний вибір і розуміє його наслідки. Також сюди входить формування педагогом психологічно безпечного простору для молодших школярів, адже він є медіатором освітнього процесу.

Відповідно до концепції НУШ, освітнє середовище має бути зорієнтованим на досягнення духовно-морального, соціального, загальноінтелектуального, загальнокультурного та фізичного розвитку молодших школярів: забезпечувати високу якість освіти, її доступність, відкритість та привабливість для учнів, духовно-моральний розвиток та виховання учнів; гарантувати охорону та зміцнення фізичного, психологічного та соціального здоров'я учнів; бути комфортним у відношенні до учнів та педагогічних працівників.

Зауважимо, що особливе значення має участь дітей в організації освітнього середовища. Діти самі створюють собі простір для навчання і виховання. Це гарний спосіб сформуванню у них почуття відповідальності й того, що класна кімната є їх домівкою.

Здійснивши теоретичне дослідження можемо зробити висновок, що освітнє середовище можна розглянути як систему соціокультурного простору, як сукупність історично сформованих факторів і ситуацій та як спеціально організовані умови для розвитку особистості молодших школярів.

Особистісно-зорієнтоване навчання в освітньому процесі початкової школи

Моргошина Діана

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Навчання, що забезпечує розвиток та саморозвиток особистості в освітньому процесі початкової школи з огляду на виявлення її індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнавальної діяльності, є особистісно-зорієнтованим. Необхідно відзначити, що в останні роки проблема особистісно-орієнтованого навчання широко розглядалася в педагогіці та психології

У ряді педагогічних досліджень проаналізовано основні категорії особистісно-зорієнтованого навчання та розкрито його функції (В. Беліков, Є. Бондаревська, В. Загвязинський, В. Серіков, Г. Бейсенова), описано механізми освіти особистісного досвіду та розвитку творчого потенціалу учнів початкових класів (Н. Менчинська, І. Садовнікова, І. Якиманська).

Слід зазначити, що особистісно-зорієнтований підхід ґрунтується на принципах гуманізму, який визнає цінність людини як особистості, її право на свободу, розвиток та прояв усіх здібностей тощо. Гуманістичний підхід є основою сучасних уявлень про особистісно-зорієнтоване навчання, що передбачає:

- специфічні цілі (активізація та розвиток особистісних функцій);
- зміст (освітній стандарт органічно поєднується з особистісним досвідом учня);
- технології, що забезпечують затребуваність особистісних функцій та особистісного рівня саморегуляції індивіда.

Для побудови особистісно-зорієнтованої технології навчання доцільно виходити з таких ключових положень:

- необхідно використовувати природні механізми та стратегії набуття особистого досвіду;
- освітній процес необхідно будувати використовуючи всі сенсорні системи сприйняття: бачу – чую – відчуваю;
- створювати смислові ситуації, у яких об'єднані вивчені елементи навчального матеріалу навколо однієї ключової теми (моделі, закону чи явища);
- доцільно забезпечувати динамічні переходи від дрібних дидактичних одиниць до великих і навпаки, встановлювати аналогії; навчання необхідно будувати з урахуванням «перемикання» фокусів довільної та мимовільної уваги, розширювати спектр особистісного вибору учня;
- сприяти розвитку позитивної «Я-концепції» учня та робити свій внесок у неповторну своєрідність його особистості.

Отже, особистісно-зорієнтоване навчання є втіленням гуманістичної філософії, психології та педагогіки. У центрі уваги вчителя – унікальна цілісна особистість дитини, що відкрита для сприйняття нового досвіду та здатна до усвідомленого й відповідального вибору в різноманітних життєвих ситуаціях.

Шляхи реалізації компетентнісного підходу в Новій українській школі

Новак Наталія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Зараз актуальності набуває реалізація компетентнісного підходу в Новій українській школі. Цей процес передбачає формування діяльної компетентності особистості. Його результатом має бути навчена особистість, яка вміє вчитися впродовж життя, використовувати отримані знання в професійній діяльності та особистому житті.

Проблема компетентності розглядається в працях таких науковців, як В.Болотов, Я.Кодлюк, К.Корсак, В.Краєвський, О.Локшина, О.Овчарук, О.Пометун, О.Савченко, В.Свистун, В.Серіков, А.Хуторський, В.Ягупова.

Нова українська школа – це реформа Міністерства освіти та науки, яка передбачає створення школи, яку буде приємно відвідувати та набувати в ній знання, що знадобляться в повсякденному житті. Компетентність – це динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну подальшу навчальну діяльність. Компетентнісний підхід – спрямованість освітнього процесу на формування певних компетентностей, які протягом певного часу будуть проявлятися у здібностях, базових знаннях та у діяльності тих, хто навчається.

Досягнення поставленої мети компетентнісного підходу і НУШ реалізується шляхом формування ключових компетентностей, які необхідні людині для успішного життя. Їх виділяють 10: спілкування рідною мовою, спілкування іноземною мовою, цифрову компетентність, математичну компетентність і базові компетентності у галузі науки та техніки, вміння вчитися, міжкультурну і соціальну компетентності, міжособистісну, підприємливість, громадянську компетентність, культурне вираження. Кожна з них передбачає засвоєння певних знань та умінь. Усі вони пов'язані між собою, адже мають одну спільну мету.

Всередині освітніх компетентностей закладені вимоги, під час яких випускники школи знатні осмислено застосовувати здобуті знання, уміння та навички у житті. Організація освітнього процесу полягає у розвитку в учнів здатності самостійно вирішувати проблеми у різних галузях на основі використання соціального досвіду, елементом якого є і власний досвід учнів. Школа повинна створити умови для формування в учнів досвіду самостійного вирішення пізнавальних, комунікативних, організаційних, моральних та інших проблем, що становлять зміст освіти.

Отже, підводячи підсумки можна сказати, що компетентнісний підхід передбачає формування й розвиток здатності до практичної діяльності, вміння застосовувати набуті знання в житті, готувати учнів до успішної самореалізації в житті.

Індивідуальний підхід до навчання молодших школярів

Онопрієнко Анастасія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. М. Якушко

Особливу увагу в теорії навчання сьогодні приділяють проблемі індивідуального розвитку дитини. Відомо, що «індивідуальний підхід» як принцип навчання дітей завжди був присутній у педагогіці, проте його сутність завжди залишається відкритим питанням для подальших наукових досліджень. Принцип індивідуального підходу підкреслює необхідність систематичного вивчення індивідуально-неповторного в особистості кожної дитини, він є активним, формувальним, розвивальним принципом, який передбачає творчий розвиток індивідуальності дитини. Коли ми говоримо про індивідуальний підхід, то маємо на увазі не пристосування цілей й основного змісту навчання до окремої дитини, а пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей для того, щоб забезпечити повноцінний розвиток особистості. Індивідуальний підхід створює найбільш сприятливі можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, схильностей і обдарованостей дитини.

Найбільш яскравим і самобутнім в обґрунтуванні принципу індивідуального підходу у вітчизняній педагогіці XVIII ст. був відомий педагог-філософ України Г.Сковорода. Саме природа, підкреслював мислитель, є «першопочаткова всьому причина», тому розвинути в процесі виховання та навчання можна лише те, що реально дала людині природа. Г.Сковорода підкреслював, що правильне навчання дітей, розвиток їхніх розумових здібностей, формування особистісних якостей, зміст освіти - вимагає знання можливостей розуму дітей, врахування їхніх вікових та індивідуальних особливостей, підпорядкування засобів впливу на особистість дитини її власному потенціалу.

Відомі представники української педагогічної думки в статтях педагогічного характеру та практичній педагогічній діяльності досить конкретно загострювали питання про необхідність розвитку пізнавального інтересу, самостійності, творчої активності школярів як підґрунтя виховання самостійно мислячої людини (О.В.Духнович, П.А.Грабовський, В.Г.Короленко, М.О.Корф, М.М.Коцюбинський, М.І.Пирогов, Л.Українка, І.Я.Франко, Т.Г.Шевченко та ін.). Проблема індивідуального підходу до дітей не може бути успішно вирішена без знання педагогом психології. Відомі психологи О. Запорожець, Л. Венгер, Д. Зльконін О. Леонтьєв, Г. Люблінська, В. Котирло та ін. працювали над проблемою індивідуального підходу в зв'язку з вирішенням завдань формування особистості. У сучасних концепціях відзначається важливість диференціації й індивідуалізації освітнього процесу відповідно до індивідуальних здібностей, нахилів, інтересів і потреб кожної дитини. Творчий пошук завжди зобов'язує людину відмовитися від загальних схем і шаблонів, зосередивши свою увагу на особистості дитини, авансом сприймаючи її як творчо обдаровану. Такий підхід до особистості дитини має бути провідним у роботі вчителів, психологів та соціальних педагогів закладів освіти.

Традиції і тенденції розвитку освіти в США

Павленко Богдана

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Освіта в Сполучених штатах вважається показовою для всього світу. У США існує своя система освіти, яка формувалася не одне століття. При цьому вона абсолютно не схожа на освітні системи інших країн. Актуальність даної проблеми зумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку освіти в США виникає необхідність визначити пріоритетні шляхи покращення розвитку системи освіти, які сприятимуть підвищенню статусу американських шкіл у світовій освітній системі.

Дослідженням проблеми розвитку освіти у США займалися чимало науковців, серед них: Т. Бредлі, О. Долженко, Дж. Леонард, В. Разумовський, Т. Циркіна тощо.

Сучасна система освіти США, що склалася під впливом історичних, економічних і соціальних чинників, характеризується низкою особливостей, які багато в чому відрізняють її від західноєвропейських стандартів.

У США відсутня єдина державна система освіти, кожен штат має право визначати її структуру самостійно. Як і в інших капіталістичних країнах, у США школи поділяються на державні та приватні. Ці школи фінансуються з різних джерел. Система освіти на сучасному етапі в США представляє собою багаторівневу змістовну структуру і включає в себе 4 рівня: 1 рівень – дошкільна освіта, 2 рівень – початкова освіта, 3 рівень – середня освіта, 4 рівень – вища спеціальна професійна освіта.

Дошкільна освіта включає 2 ступені: ясла і дитячий садок. Початкова шкільна освіта також включає в себе 2 ступені: початкова школа і початкова елементарна школа. Середня шкільна освіта поділяється на молодшу і старшу школу, в кожній з яких навчання триває по три роки. Шкільна освіта в цілому включає 12 академічних класів (тривалість – 1 академічний рік). Щодо вищої освіти, то в США її можна отримати в коледжах, університетах та академіях. Вищі навчальні заклади присвоюють випускникам ступінь бакалавра (bachelor's degree), магістра (master's degree) та доктора (doctorate).

Отже, американська освітня система є прикладом децентралізованої освітньої системи з відповідною структурою та змістом управління. Сучасний стан американської освітньої системи визначається історичним розвитком країни, суспільними, культурними та економічними реаліями. Система вищої освіти США характеризується автономністю, багаторівневістю, універсальністю і гнучкістю. Управлінські рішення у сфері освіти США базуються на результатах багатовимірних досліджень її стану та відповідають потребам цивілізаційного розвитку. Слід зазначити, що деякі аспекти вищої освіти в США варті адаптації та використання в освітній сфері України.

Реалізація принципу дитиноцентризму в Новій українській школі

Раїна Вікторія

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Одним із ключових напрямів сучасної початкової школи в Україні є реалізація принципу дитиноцентризму. Жодне суспільство не буде гармонійно зростати, коли його громадяни не будуть забезпечувати свої базові потреби та потенційні можливості у процесі життєдіяльності.

Питанням реалізації принципу дитиноцентризму приділяли увагу Я. Коменський, К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський.

Розробці дитиноцентризму як провідного принципу Нової української школи присвячено праці Н. Бібік, К. Каліни, Г. Коберник, В. Мисько, М. Набок, Л. Ніколенко, І. Онищенко, О. Савченко, В. Сидоренко, М. Скрипник та ін.

Аналіз праць науковців, дозволяє стверджувати, що дитиноцентризм – модель виховання та орієнтир сучасної освіти, яка передбачає оптимальні умови для індивідуального розвитку та навчання кожної дитини в шкільному закладі.

Особистісно-орієнтована модель освіти, що заснована на ідеях дитиноцентризму, передбачає максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів, забезпечення морально-психологічного комфорту в освітньому середовищі.

Для реалізації принципу та забезпечення комфорту педагог повинен створити освітнє середовище, яке б перетворювало навчання в яскраві моменти, які запам'ятовуються школяреві на довгий час. У процесі освітньої діяльності, завдання та вправи, що пропонуються учневі, мають бути зрозумілими та доступними, коли він може показати свої здібності та розкрити свої можливості. Саме в процесі такого навчання педагог зможе розкрити потенціал учня, його природні таланти, а також дасть змогу зрозуміти можливості кожного учня окремо.

У процесі реалізації принципу дитиноцентризму можна використати такі напрямки, як: практична спрямованість навчальної діяльності, активність учнів у навчальному та виховному процесі, тощо. Але щоб і надалі принцип залишався підґрунтям Нової української школи, потрібно реально оцінювати освітнє середовище, учасникам навчального процесу давати час реалізувати та прийняти потрібні зміни.

Отже, суть дитиноцентризму в українській школі полягає в тому, що кожний учень знаходиться в центрі освітнього процесу, враховуючи його природні здібності та особливості. На даний час у сучасній школі потреби дитини враховуються і виконуються. Але, на жаль, на уроці учитель не може приділити достатньо часу кожній дитині в класі. Тому важливим є використання позакласної роботи, а також участь у цьому процесі батьків школярів початкових класів.

Основи компетентнісного підходу у Новій українській школі

Саїліян Валерія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н. М. Якушко

Нова українська школа - школа, у якій «буде приємно навчатись», а також яка «виховає інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення». Формула Нової української школи складається з дев'яти компонентів: 1) формування компетентностей; 2) умотивований учитель, що має можливість розвиватися і свободу впроваджувати нові напрацювання; 3) ціннісне виховання; 4) автономія для шкіл; 5) трикутник партнерства учень-вчитель-батьки; 6) дитиноцентризм; 7) нова структура школи; 8) справедливий розподіл публічних коштів; 9) сучасне освітнє середовище.

Основою роботи Нової української школи є компетентністний підхід, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Таких ключових компетентностей десять: спілкування державною (і рідною, у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; основні компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентності; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя. Усі компетентності є однаково важливими, розвиваються на різних уроках впродовж всього періоду навчання. Спільними для всіх компетентностей є вміння читати і розуміти прочитане, висловлювати думку усно і письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді. Результатом реалізації компетентнісного підходу має бути сформованість загальної компетентності людини, яка включає сукупність ключових компетенцій і є інтегрованою характеристикою особистості. Компетенція – це суспільна норма та вимога, вона включає знання, уміння, навички та способи діяльності, певний наявний досвід. Компетенція не являє собою рису особистості. Вона формується в процесі засвоєння учнем і перетворюється таким чином у компетентність.

Компетентністний підхід дуже тісно пов'язаний з такими підходами до навчання, як особистісно орієнтований та діяльнісний. Перший потребує свого перетворення з загальної моделі для «всіх» на суб'єктивні надбання одного учня, а також трансформації змісту освіти. На противагу йому, діяльнісний підхід реалізовується лише в діяльності, тобто під час виконання сукупності певного виду дій конкретним учнем. Перехід до компетентнісного підходу це переорієнтація з самого процесу навчання на результат освіти під час діяльності учнів, це перенесення акценту з накопичення визначених знань, навичок та умінь на формування і розвиток у дітей, здатності застосовувати їх у практичній діяльності, в певних ситуаціях.

Використання формувального оцінювання в початковій школі

Сергієнко Анна

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

Важливим компонентом Нової української школи (НУШ) є використання формувального оцінювання, яке є дієвим способом поліпшення результатів навчання. Саме використання формувального оцінювання розвиває критичне мислення, спонукає учнів на конструювання чіткої та структурної відповіді, навчає молодших школярів вчитися.

Використання формувального оцінювання в початковій школі досліджувалось такими вченими як Б. Белл, П. Блек, Б. Коуві, Ф. Перрену, М. Пінська. Так, М. Пінська зауважує, що формувальне оцінювання – це «інтерактивне оцінювання учнівського прогресу, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них процес навчання».

Контроль – це виявлення та аналіз знань учнів, тобто встановлення обсягу, ступеня і якості освоєння матеріалу, виявлення успіхів у навчанні, недоліків в знаннях, вміннях та можливостях учнів з метою внесення необхідних змін у процес викладання, з метою поліпшення його змісту, форм та методів організації.

Сучасна система оцінювання знань, умінь та навичок молодших школярів суттєво модернізована. У 2017 року законом «Про освіту» рекомендовано «на заміну узагальненої бальної оцінки навчальних досягнень учнів з предмета запропоновано використати вербальну оцінку окремих результатів навчання з предмета вивчення, інтегрованого курсу, яка, окрім оціночного судження про досягнення учня, може називати й рівень результату навчання». Таким чином, рекомендації вводять поняття вербальної оцінки (оціночного судження) та рівневої оцінки (оціночного судження із зазначенням рівня результату). Результати оцінки особистісних досягнень учнів 1-х – 4-тих класів рекомендується висловлювати вербальною оцінкою: результатів навчання у 1-х – 2-их класах – вербальною оцінкою, а у 3-х – 4-х класах – або вербальною, або рівневою оцінкою на вибір закладу. Наприклад, реалізувати формувальне оцінювання в початковій школі можна за допомогою питань учням уточнюючого типу «Що саме ви зрозуміли?» чи «Що саме вам незрозуміло?», де обов'язково передбачається слухати ряд рішень; можна дати учням перевірочну міні-роботу, вікторину або тест, також можна використовувати сигнальні картки (світлофор), жести (сигнали руками), листок успіхів або сходинки досягнень. Тобто формувальне оцінювання спирається ні на кількісні (кількість помилок), а на якісні показники. Що можливо робити спостерігаючи за діяльністю учнів, а не тільки перевіряючи результати їх роботи.

Отже, можемо зробити висновок, що сутність формувального оцінювання полягає у зворотному зв'язку вчителя на виконане завдання учнем. Тобто вчитель оцінює не лише знання молодших школярів, а й уміння застосовувати їх, бажання вчитися та виправляти свої помилки, зацікавленість у результаті, творчий підхід тощо. Це дає можливість вчителю відкоригувати траєкторію навчання кожного з учнів, щоб кожному з учнів було цікаво та комфортно.

Секція 4. Теорія і методика виховання молодших школярів

Роль гурткової роботи для розвитку творчих здібностей молодших школярів

Бурлака Єлизавета

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

У сучасному світі перед учителями початкових класів постає важливе завдання – виховати творчу та креативну особистість. Розвиток творчого потенціалу молодших школярів формується не тільки під час уроків, але і в позаурочний час. Одним із дієвих методів є гурткова робота, адже вона створює сприятливий простір для різнобічного розвитку здібностей кожного з учнів, реалізації можливостей та прагнень, організації змістовного та цікавого дозвілля, впровадження інноваційних форм і методів навчання та виховання поза межами школи. З огляду на це роль гурткової роботи для розвитку творчих здібностей молодших школярів набуває дедалі більшої актуальності.

Вплив гурткової роботи на розвиток творчих здібностей молодших школярів у системі позашкільної освіти досліджували такі видатні педагоги як П. Блонський, А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький тощо.

Мета гурткової роботи у початковій школі – це розвиток пізнавальних інтересів і творчих здібностей, формування практичних умінь і навичок молодших школярів.

Позаурочна діяльність, як система навчально-творчого процесу, породжує інтерес учнів до різноманітних професій, історії народної творчості тощо. У процесі гурткової роботи учні знайомляться з кращими традиціями народного мистецтва – вишивкою, плетінням, ткацтвом.

Важливо планувати гурткову роботу таким чином, щоб вона ніяк не перевантажувала учнів. У процесі гурткової роботи педагог має змогу глибше пізнати особистість кожного вихованця та допомогти йому самовизначитись. У план роботи гуртка необхідно вносити різноманітні заняття, які будуть спрямовані на формування творчих умінь і навичок молодших школярів.

Найпоширеніші види гуртків, на яких молодші школярі зможуть розвинути свої творчі здібності – це хореографія, образотворче мистецтво, вокальний гурток, драматичний, театральний. Також необхідно пропонувати учням брати участь у різних виставках, проєктах, творчих конкурсах, флешмобах, концертах на міських або шкільних святах. Коли в учнів створюється відчуття, що їх досягнення важливі та цінні, бажання розвиватися та вдосконалювати творчі навички зростає у багато разів. Керівник гуртка має розумітися на здібностях кожного вихованця і вміло допомагати йому у розвитку творчого потенціалу, підтримуючи словами та власним прикладом.

Отже, гурткова робота має значний вплив на розвиток творчих здібностей молодших школярів. Завдяки позаурочній діяльності, молодші школярі розвивають свої творчі здібності, пізнають себе та свій внутрішній світ.

Формування моральних цінностей молодших школярів у позаурочній діяльності

Васильєва Дар'я

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

У ХХІ столітті в освітній системі перше місце у вихованні учнів займає моральний аспект. Саме у школі діти вчаться оцінювати та застосовувати на практиці моральні норми. З кожним роком у суспільстві ускладнюється процес формування моральних цінностей серед дітей. Все більше цінується свобода слова та вибору, діти відстоюють свої права, інтереси, погляди. Вони не хочуть бути схожими на батьків і жити за старими принципами та правилами. Кидають виклик суспільству, роблять «на зло», наперекір, аби показати навколишнім близьким людям, що вони вже дорослі і цілком самостійні. Тому проблема пошуку нових для сучасного суспільства шляхів морального розвитку не втрачає своєї актуальності.

Моральному вихованню учнів у позаурочній діяльності значну увагу приділяли Я. Коменський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, О. Киричук, М. Боришевський.

Моральні цінності – це моральні зразки, поняття, вимоги, що дають можливість людині оцінювати життя та орієнтуватися в ньому. Чим раніше у дитини починає відбуватися формування моральних цінностей, тим згодом їй легше зробити правильний моральний вибір, що відповідає моральним цінностям. Початкова школа має особливо важливе значення у розвитку моральності та вихованні особистості. До того ж, саме в дитинстві отримана інформація стає більш стійкою. У цей період закладається основа становлення особистісних якостей учня, складаються механізми пізнання навколишнього світу і себе. Завданням школи є організація такої виховної роботи, яка вплине на всебічний розвиток особистості та підготує молоде покоління до праці, життя, виробить такі якості, як скромність, чесність, принциповість, навчить бути чуйними та дбайливими до оточуючих, працювати та любити свою Батьківщину. Сукупність цих та інших моральних якостей характеризуватимуть людину як духовно-моральну. Позаурочна діяльність має великі можливості для ефективного формування моральних цінностей. Їх створенню сприяють такі комплекси позаурочної діяльності, як добровільне бажання брати участь, ініціативність та незалежність дітей, особиста націленість роботи вчителя, в основі якої головними формами є заняття на розвиток особистості та спільна творча діяльність. Вправи та ігри, які застосовуються у позаурочній діяльності, допомагають молодшим школярам справлятися зі своїми страхами, вчитися жити без насильства, приймати рішення, розвивати у собі сильні сторони характеру. У зв'язку з цим педагог, використовуючи свої професійні здібності, має можливість ефективно формувати моральні цінності у дітей.

Отже, позаурочна діяльність є важливою частиною виховного процесу і, ґрунтуючись на принципах гуманізму і цілісності, сприяє розвитку моральних цінностей у молодших школярів.

Ранкові зустрічі як засіб формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів

Гордієнко Віталіна

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Сучасні проблеми впливу людської діяльності на довкілля, а також взаємодія людини і природи зараз значно актуалізувалися. Криза зумовлена домінуванням антропоцентричної екологічної свідомості. Тому розвиток цивілізації повинен орієнтуватися на вдосконалення особистості, формування гуманістичних ідеалів, корекцію системи цінностей та утвердження соціальноморальних позицій щодо використання природи суспільством.

Вагомий внесок у розроблення окресленої проблеми проблеми зробили Т. Байбара, В. Бровдій, А. Волкова, В. Мезина, М. Откаленко, З. Плохій тощо. Проте їх дослідження здійснювалося переважно на матеріалах закладів загальної середньої освіти та було зорієнтоване тільки на предмети природничого циклу.

Емоційне ставлення – важлива складова світогляду людини, головних життєвих потреб, характеру, свого «Я». Почуття складають гармонійну єдність з розумінням дійсності, її намірами, і в такій єдності визначають усю соціальну поведінку особистості. Для формування емоційно-ціннісного ставлення важливі як позитивні, так і негативні сторони емоційного сприйняття, емоційного ставлення до тих чи інших явищ.

Ранкова зустріч – це зустріч на початку дня учнів класу з педагогом. В останні роки активізувалися педагогічні дослідження в галузі екологічної освіти виховання України. У дослідженнях, які присвячені проблемі формування емоційно-ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів, останнє характеризується як бережливе, свідоме та ціннісне. До речі ціннісне є найвищою ланкою в системі ставлень. Воно передбачає не просто формування розуміння певних етичних і моральних норм поведінки у довкіллі та їх дотримання в діяльності, а й здатності аналізувати взаємодію людини і природи.

У свою чергу, аналізований підхід передбачає формування певних орієнтацій, готовності до усвідомлення вартісностей природи, особистого досвіду емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього середовища. Коли ми говоримо про емоційну готовність, маємо на увазі не прості підсвідомі емоції (страху, неусвідомленої радості під час спілкування з природою та ін.), а ті, що включені до свідомості людини (емоції + екологічні знання), тобто розвиток індивідуальної свідомості.

Отже, наше дослідження доводить, що педагогічний процес має бути спрямованим на формування таких психологічних рис характеру молодших школярів, як потреба у спілкуванні з природою, інтерес до пізнання її законів, мотиви діяльності щодо збереження довкілля; переконання в соціальній обумовленості ставлення людини до природи; позитивні емоції в спілкуванні з природою тощо.

Формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів

Дем'яненко Олеся

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Останнім часом все гострішою є тема наближення світу до екологічної кризи. У процесі розвитку технологій люди забули про необхідність збереження навколишнього середовища, тому зараз людство має якомога більше дбати про природу для себе та наступних поколінь. Формування шанобливого ставлення до довкілля саме у молодших школярів дасть можливість ще змалечку розвивати у дітей звичку дбати про навколишнє середовище у якому знаходяться.

Все більше науковців висвітлюють проблему екологічного виховання та формування шанобливого ставлення до довкілля саме у молодших школярів. Серед них О. Грошовенко, Н. Жук, О. Крюкова, І. Павленко.

Шанобливе ставлення – це ставлення людини до когось або чогось з повагою та турботою.

Довкілля – це навколишнє середовище, у якому перебуває людина. До нього входять живі та неживі істоти, що оточують нас. Ще змалечку діти мають усвідомлювати важливість його збереження для власного життя.

Сутність формування шанобливого ставлення до довкілля у дітей молодшого шкільного віку криється в екологічній вихованості школярів. Екологічне виховання – це процес, що має спрямування на формування у дитини понять та знань основ природокористування, умінь та практичних навичок, життєвої позиції в галузі збереження та охорони навколишнього середовища.

Ігри та вправи під час занять та позашкільної роботи, можуть стати головними способами формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів. Через гру дітям молодшого шкільного віку найпростіше сприймати інформацію. Це легкий спосіб допомогти дитині отримати уявлення, про цінність природи, та виробити звичку дбати про середовище, у якому знаходиться. В Новій українській школі посідає важливе місце інтегрованість навчання, тому використовувати вправи, що будуть стосуватися збереження довкілля, можна не тільки на уроці «Я досліджую світ», а й на «Дизайн і технології», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», а також на «Читанні» та «Українська мова». Це дає більше можливостей вчителю формувати шанобливе ставлення до довкілля у дітей. Також застосування тематичних тижнів, заходів та конкурсів, присвячених збереженню навколишнього середовища, допоможуть у формуванні знань, набутті вмінь та навичок дбайливого ставлення до природи у дітей.

Формуючи шанобливе ставлення до довкілля діти з молодшого шкільного віку матимуть уявлення та початкові знання про цінність природи для людини, важливість її збереження та матимуть уміння та практичні навички, що допоможуть у подальшому житті учням дбати про своє навколишнє середовище.

Розвиток толерантності в учнів молодшого шкільного віку

Єдіфанова Юлія

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Нині одним із головних завдань сучасної освіти є виховання толерантності в учнів початкової школи, побудованих на культурі відносин, поведінки, спілкування між іншими людьми. Ці відносини важливо виховати, оскільки на цьому етапі розвитку молодших школярів створюються сприятливі умови для формування толерантності. Безпосередньо з цієї причини сфера освіти, яка має пряме відношення до виховання моральних понять, повинна привести до єдності, а також до духовного об'єднання толерантності у відносинах між людьми.

Проблема формування толерантності є однією з найважливіших та складних проблем сучасної освіти та виховання. Питання формування такої важливої риси особистості відобразили у свої працях такі вчені: О. Байбаков, О. Доукіна, Ю. Римаренко, М. Рожков, А. Сиротенко, В. Тишков, Л. Шайгерова.

Поняття «толерантність» трактується як система внутрішніх ресурсів особистості, що відображає її здатність позитивно і продуктивно вирішувати складні завдання взаємодії з самим собою та іншими, що відрізняються за зовнішністю, думками, почуттями, цінностями, поведінкою, що сприяє несприйнятливості до провокаційних факторів середовища. До основних критеріїв толерантності можна віднести: рівноправність; терпиме ставлення до різних груп; позитивна лексика у спілкуванні з іншими; взаємоповага людини чи суспільства, доброзичливість; свобода віросповідання; збереження та розвиток культури самобутності; співробітництво та солідарність у розв'язанні спільних проблем; можливість слідувати своїм традиціям всім культур.

Прояв толерантності учнями початкової школи повинно ґрунтуватися на вмінні вирішувати конфлікти, співпрацювати, знаходити компроміс, взаємодіяти, брати участь в обговореннях, уміння почути та зрозуміти іншого.

Робота з формування толерантності у молодших школярів передбачає групову діяльність під керівництвом уповноваженого дорослого – педагога, що має контролювати та емоційно оцінювати міжособистісні стосунки дітей, а також проявляти толерантне ставлення до дітей. Також доречно використовувати такі прийоми та методи: читання та аналіз творів художньої літератури, аналіз життєвих ситуацій, театралізовані ігри, казкотерапія.

Таким чином, розвиток толерантності в учнів молодшого шкільного віку дозволить їм розвинути здатність грамотно вирішувати конфліктні ситуації, а не уникати їх, розуміти і поважати погляди, звичаї і традиції інших людей, самостійно мислити, не завдаючи нікому шкоди та не утискаючи права інших людей, робити правильний моральний вибір і за нього відповідальність собі і суспільством загалом.

Формування загальнолюдських цінностей в учнів початкової школи

Завадська Катерина

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Сучасний світ дуже швидко розвивається, змінюються стандарти та вимоги до молоді. Діти все частіше обирають віртуальний світ на заміну реальному життю, не вміють чітко висловлюватись та не дотримуються норм моральної поведінки. Сучасною проблемою батьків та вчителів є формування гуманістичної та всебічно розвиненої особистості. У молодшому шкільному віці закладаються не лише базові знання, але й основні загальнолюдські цінності, адже недаремно одним із головних компонентів НУШ є виховання на цінностях.

Проблему формування моральних цінностей в учнів початкової школи розглядали такі науковці, як: Н. Асташова, І. Бех, М. Боришевський, О. Вишневський, П. Ігнатенко, А. Кир'янова, В. Сластьонін, О. Сухомлинська, Н. Ткачова, Г. Чиж та інші.

Загальнолюдські цінності – це світоглядні ідеали, моральні установки, що відображають духовний досвід усього суспільства, сприяють становленню людства, його саморозвитку, вирішенню головних проблем сучасності. Формувати в дітей цінності дуже важко, коли навколо вони бачать жорстокість та несправедливість, але кожен має почати з себе. Справжній вчитель має зробити все, що від нього залежить, адже він творить майбутнє країни. Учителю є прикладом, тому його поведінка обов'язково віддїб'ється в поведінці учнів. Але перш за все, цінності закладаються в сім'ї. Це любов, повага, тепло, підтримка та чуйність. Все це з самого народження мають відчувати діти в родині.

Сучасні дітлахи швидко розвиваються та ще швидше поринають у світ соцмереж та інтернету, і це може сформувати погані цінності та вплинути на їх поведінку. В школі вчитель має багато можливостей розвивати особистість учнів за допомогою ігор, змагань, свят та виховних годин, особистого прикладу, відеоматеріалів та проєктів. Наприклад, на ранкову колі кожен може поділитись тим, що відчуває і у відповідь отримати підтримку, це виховуватиме в учнів відчуття важливості та довіри, навчить їх слухати та співчувати. А на уроках літератури та мови діти можуть ставити вистави казок, де вони навчаться аналізувати погане і зрозуміють, якими можуть бути наслідки їх вчинків. Різні виховні години про толерантність, добро та мир закладатимуть в учнів знання та формуватимуть образи та норми поведінки, яких вони можливо будуть дотримуватись в майбутньому. Проєкти та екскурсії, що пов'язані зі збереження природних багатств, формуватимуть в учнів любов до природи, розуміння її беззахисності та того, що ми маємо її підтримувати, а не руйнувати.

Отже, головне займатись з учнями, давати їм тепло, любов, підтримку, пояснювати які вчинки не можна робити та чому, чому саме вони мають захищати природу та не ображати друзів, показувати власним прикладом, зацікавлювати. Але найголовніше – це любов та підтримка сім'ї.

Формування поваги до рідної мови і культури у молодших школярів

Клокова Єлизавета

Науковий керівник – викладач К. В. Зозуля

Одним з найголовнішим фактором Нової української школи є формування поваги до рідної мови і культури у молодших школярів. У молодшому шкільному віці, важливо залучити школярів у процес навчально-пізнавальної діяльності, який сформує певні цінності, повагу, любов, взаємовідносини. Аспекти виховання на національних і культурних традиціях українського народу розглядалися у дослідженнях А. Бойко, Р. Дзвінки, О. Дубасенюк, П. Ігнатенко, В. Кузя, Ю. Руденко, М. Стельмаховича, В. Струманського, В. Попружного.

В основу виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і школи. Процес формування звісно залежить від батьків, які з дитинства повинні дати дитині відчуття себе членом родини, жителя міста чи села, та виховувати у неї любов до рідного дому та мови. Вплив на особистість дитини здійснює також освітнє середовище, в якому вона перебуває, тому важливо становлення школярів, як громадян України, готових брати на себе відповідальність, сприяти єдності української нації. Найважливіший засіб формування здійснюється на уроках української мови та читання. Це виражено у вільному володінні української мови, бо рідна мова впливає на національну свідомість, та патріотичне виховання. Це залежить від послідовного та систематичного вивчення слів-символів, розумінням ментальності свого народу. Щоб школярі сприймали українську мову та культуру – сучасною, потрібно демонструвати її, в усіх сферах життя.

Для найкращого досягнення поставленого результату, потрібно використання вчителем на уроках, цікавого дидактичного матеріалу, сучасних методів, патріотичних текстів, розповідей, бесід, тематичних зошитів. Звісно у позаурочний час проведення екскурсій, добродійних акцій, відвідування музеїв та моделювання ситуацій. Також аналіз творів, вивчення віршів, читання розповідей сприяють формуванню важливого розуміння того, що українці, брали участь у виробленні системи загальнолюдських цінностей. І це розуміння виховує гордість за свій народ та культуру. І тільки після реалізації усіх складових, можна отримати результат плідної праці та виховних заходів.

Отже, формування поваги до рідної мови і культури молодших школярів є важливим завданням у сучасному світі. Зусилля кожного вчителя спрямовані на підвищення виховного рівня сучасного уроку, створення можливостей для формування патріотичних почуттів. Кожний день, кожне слово вчителя повинні нести посил для учнів. Вчитель здатний не тільки передати дітям все багатство вітчизняної культури, а й навчити берегти її зберігати вищі цінності. Від цього залежить, як школярів проявляють любов, та повагу до своєї рідної мови та культури.

Формування екологічної компетентності молодших школярів

Коц Аліна

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

У сучасному світі питання екологічної проблеми, що пов'язане в першу чергу з негативним впливом людини на природу, постає на перше місце. Людина сьогодні не усвідомлює свого місця у навколишньому природному середовищі, шкодить насамперед собі та оточуючому світу.

В умовах реформування шкільної освіти особливого значення набуває формування ключових компетентностей учнів для життя, одна з яких – екологічна грамотність. Тому сьогодні одне з головних завдань перед закладами освіти є формування екологічної компетентності у молодших школярів.

Проблеми формування екологічної компетентності відображено в роботах відомих педагогів В. Сухомлинський, К. Ушинський, А. Захлебної, І. Зверєва, І. Зязюна, Н. Науменко, О. Савченко та ін.

У сучасній педагогічній науці екологічна компетентність розглядається як відображення соціальних, природних та специфічних соціально-екологічних законів функціонування системи «природа – суспільство», які виступають як об'єкт віддзеркалення означеної форми свідомості»

Сьогодні перед сучасною школою гостро стоїть питання щодо організації освітнього процесу в контексті набуття екологічної компетентності здобувачами освіти початкової ланки відбувається через екологічну спрямованість навчального процесу. Щоб забезпечити ефективне формування екологічної компетентності в здобувачів освіти, вчителям необхідно виробити комплексну систему організації освітнього процесу з навчальних предметів усіх освітніх галузей та в позаурочний час, де вихованці набуватимуть екологічної компетентності, що передбачає усвідомлення ними основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для суспільства. При плануванні освітнього процесу в сучасній початковій школі ефективно діють методи та прийоми інтегрованого, інтерактивного, ігрового, проектного та проблемного навчання.

Таким чином, можна дійти висновку, що екологічна компетентність – одна з найважливіших компетентностей сучасної початкової школи. Прояви екологічної компетентності у молодшому шкільному віці досить різноманітні: закріплення теоретичних знань у сфері екології, відпрацювання практичних умінь взаємодії з навколишніми природними об'єктами, спілкування з іншими людьми та фахівцями різних сфер. Тому через набуття та усвідомлення, розвиток та передачу досвіду екологічної діяльності у молодших школярів відбувається становлення їхньої екологічної компетентності.

Використання казкових матеріалів на уроках в початкових класах

Кринична Аліна

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Діти молодшого шкільного віку мають ще нестійку психіку та вразливість. Вони швидко та глибоко піддаються впливу зі сторони дорослих та оточуючого середовища. Учителю початкових класів належить основна роль у формуванні всебічного і гармонійного розвинення молодшого школяра. Саме він має підібрати та віднайти ті методи і засоби навчання, які непомітно та одночасно стимулюють їх розвиток та жагу до навчання. Тут і приходить казка на допомогу, як цікавий та яскравий засіб виховання. Вона має великий вплив на особистість дитини.

Увагу казкам, як засобу виховання і навчання молодших школярів, приділяли педагоги, вчителі-практиканти та методисти: Н.Бібко, С.Дорошенко, Н.Ігнатенко, М.Кубинський, Г.Олійник, В.Пабат, В.Сиротинко, С.Тищенко, Г.Чуйко, Т.Бугаєць, О.Гончарової, В.Кротової, Г.Петрової, О.Савченко.

Казка це – один із ненав'язливих інструментів навчання. На думку сучасних лінгводидактів, казка – це усний народний твір, який виник у безпосередньому спілкуванні оповідача і слухача. Для розвитку творчого потенціалу вона є найбільш ефективним та доступним засобом. Коли діти аналізують казки, у них активізується пам'ять, фантазія, розвивається логічне мислення, творча уява, мовленнєво-комунікативна здібність, художньо-естетичний смак.

Казку можна застосовувати в багатьох варіаціях, наприклад: читання або розповідь; інсценізація чи драматизація. Після ознайомлення дітей з конкретним мовним матеріалом, з ними проводять роботу у різних формах: колективних, групових, індивідуальних. Методика рекомендує скористатися повчальністю казок, щоб вчити дітей самостійно складати дидактичні казки. Для розвитку творчості у них, треба створити такі умови, щоб кожен міг скласти свою казку, вірш, створити власні образи. Спочатку можна всім класом складати казку, а потім поодиночі, тим паче, їм це дуже подобається. Вигадування казок викликає в дітей інтерес та гарантує успіх кожному.

Отже, казка є найкращим вихователем. Саме вона може розвинути та виховати в дітей моральні якості, пробудити світ фантазій, спонукати їх до активної діяльності. Спочатку до співтворчості, а надалі і до творчості. Дитина через емоції, викликані казкою, сприймає колорит народності в передачі казкового образу, красу рідної мови. Казки є ефективним прийомом усвідомлення важкого матеріалу. Цей жанр молодші школярі готові слухати та обговорювати безкінечно, вони захоплюються сюжетом, з невідомим інтересом стежать за діями незвичайних героїв, за розвитком подій. Під час читання чи слухання казки, дитина охоче занурюється у чарівний світ її персонажів, переймається подіями твору. Казка переносить дітей із буденного світу реальності у світ небуденності, пробуджує фантазію, емоційно зацікавлює і захоплює. Це важливо для мислення молодшого школяра.

Формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів

Кривченко Аліна

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Однією із глобальних проблем сучасності є погіршення екологічної обстановки у світі. У зв'язку з цим особливу актуальність набуває питання підвищення рівня екологічної культури населення.

Однією з десяти ключових компетентностей Нової української школи є екологічна грамотність та здорове життя. Відповідно до цієї компетентності важливо формувати в учнів уміння раціонально використовувати природні ресурси, шанобливо ставитися до навколишнього середовища, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Питання шанобливого ставлення до природи у молодших школярів досліджувалися такими видатними вченими, як Б.Г.Ананьєв, С.Д.Деребко, А.Ф. Лазурський, Б.Ф.Ломова, С.Л.Рубінштейн, В.А.Ясіна. Важливий внесок до методики формування дбайливих відносин до природи зробили відомі діячі освіти – В.Т.Огородніков, В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський.

У молодшому шкільному віці високий пізнавальний інтерес дитини до світу природи, її допитливість і спостережливість повинні бути використані для розширення його світогляду та екологічної ерудиції. Важливим компонентом у формуванні екологічної особистості є виховання дбайливого ставлення до природи, яке починається зі знання своєї малої батьківщини, її природи та людей, вивчення екологічних умов та біорізноманіття своєї області, району, міста.

Існують чотири етапи формування екологічної особистості молодшого школяра: 1) уміння бачити красу навколишнього світу; 2) потреба у дбайливому та шанобливому ставленні до природи, формування бажання охороняти її; 3) розуміння того, що природа «виховує» в людині певні моральні якості; 4) формування екологічної відповідальності.

Для формування шанобливого ставлення до довкілля у молодших школярів вчителі можуть використовувати різні форми організації освітнього процесу. Основною такою формою є урок, де відбувається теоретичне та практичне ознайомлення з важливістю ролі людини у природі. Також можна виділити такі форми та методи: комплексні екскурсії та експедиції, етичні бесіди, свята, тематичні вечори, екологічні казки, проекти, дидактичні та рольові ігри, творча та практична діяльність.

Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури з даної проблеми, ознайомлення з досвідом роботи сучасних вчителів дає можливість зробити висновок, що проблема, яка нами розглядається, завжди була та залишається актуальною. Вказані форми та методи дозволять закріпити шкільні знання та сприятимуть набуттю умінь, навичок та компетентностей взаємодії та шанобливого ставлення до навколишнього середовища.

Формування у молодших школярів поваги до рідної мови і культури

Липницька Таміла

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Згідно Постанови Кабінету Міністрів «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»)), у підростаючого покоління слід формувати національну свідомість, виховувати повагу до історії України, до її мови та культури, забезпечити єдність поколінь. З огляду на це актуальності набуває проблема формування у молодших школярів поваги до рідної мови і культури.

Багато видатних педагогів минулого досліджували проблему національного виховання. Серед них такі, як Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський. У сьогоденні ця тема не менш актуальна, її вивчали А. Бойко, О. Дубасенюк, Г. Ігнатенко, Ю. Руденко, М. Стельмахович, В. Струманський тощо.

Для кращого розуміння шляхів формування поваги до рідної мови і культури, слід з'ясувати, що саме розуміється під поняттям «рідна мова і культура». Рідна мова – це мова з якою дитина народжується, мова якою спілкуються близькі їй люди, це мова, що залучає людину до національних та загальнолюдських цінностей. Культура – це поєднання матеріальних та духовних надбань людства або нації, впродовж всього його існування.

Слід зазначити, що формувати повагу до рідної мови і культури у дітей молодшого шкільного віку можна за допомогою різних форм та методів навчання та виховання. Ефективніше та зручніше формувати повагу до рідної мови та культури на уроках з мовно-літературного циклу та під час позакласної діяльності. Вибір таких форм навчання надає педагогу величезний простір для використання різних методів.

Необхідно підкреслити, що у процесі позакласної діяльності можна використовувати різні методи впливу на учня, наприклад: тематичні вечори, тижні присвячені мові та культурі, екскурсії, перегляд кіно, або мультфільмів, вечори запитань і відповідей, вікторини та інші. На уроках також можна використовувати такі методи, як бесіда, розповідь, наочні методи, вправи, дидактичні ігри та багато інших.

Також доцільно використовувати виховні методи, наприклад гра, власний приклад вчителя, заохочення та інші, проводити такі дійства, як зокрема, виховний захід до Дня української писемності. Під час його перебігу можна провести вікторину з різними цікавими запитаннями, щодо української мови. Школярі зможуть обговорити вже відомі їм факти та дізнатися багато нового про культуру рідного краю.

Отже, ми можемо зробити такий висновок: формування поваги до рідної мови та культури в дітей молодшого шкільного віку є вкрай важливим та актуальним у сучасному суспільстві. Це можна робити різними методами такими, як бесіда, розповідь, вправи, дидактичні ігри та інше. Також доцільно проводити позакласні та виховні заходи.

Поняття ціннісного ставлення до рідного краю у психолого-педагогічних дослідженнях

Мяшин Данііл

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Нинішнє становище складних динамічних взаємин у сучасному соціумі потребує змін пріоритетності в галузі освітньої діяльності, від освіченої людини до людини культури. Становлення особистості в її ціннісних орієнтації потребує цілеспрямованого процесу формування її ціннісних складових. Зважаючи на це виникає необхідність упровадження ціннісно зорієнтованої освіти, спрямованої на формування ціннісних орієнтацій у молодого покоління, ціннісного ставлення до оточуючого їх світу.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що такі ціннісні орієнтири, як плекання любові до української культури та рідного краю, шанобливе ставлення до держави; є одним із орієнтирів у реалізації мети початкової освіти.

Питання ціннісне ставлення досліджувалося у педагогічному аспекті такими науковцями, як О. Вишневський, В. Киришок, В. Куз, О. Савченко, О. Сухомлинська, Н. Ткачова та ін.

Було встановлено, що у дослідженні питання ціннісного ставлення до рідного краю, вихідними положеннями є визначення таких понять, як «ціннісне ставлення», «ставлення», «цінність» та їх співвідношення з поняттям «ціннісне ставлення до Рідного краю». У сьогочасній науковій думці існують різні підходи до тлумачення цих понять та підходів до визначення їхньої сутності. Незважаючи на те, що досліджування питання ціннісного ставлення має досить велике розповсюдження, на сьогоднішній день у педагогічній та психологічній науковій думці так і не склалося єдиної точки зору цього феномену.

У результаті аналізу психолого-педагогічних наукових джерел було встановлено, що існує чимала кількість дефініцій поняття «цінність». Ці визначення різняться між собою деталями, проте сутність їх єдина: цінністю вважається предмет певного інтересу, бажання, потягу або об'єкт, значимий для особи або групи осіб. У всіх формулюваннях є єдина центральна думка: цінність – риса самих предметів, що відповідає певним цілям, намірам, задумам.

Поняття «ціннісне ставлення» (або ціннісні орієнтації) означає, що в такому разі йдеться про значення, яке людина надає тим чи іншим явищам довкілля. Ціннісні орієнтації (ставлення) фіксують одну з основних особливостей людської поведінки – його вибірковість. У нашому дослідженні – це ціннісне ставлення до рідного краю.

Таким чином, ціннісне ставлення до рідного краю розуміється як інтегративна якість особистості, яка проявляється в моральному, інтелектуальному, ціннісно-діяльнісному ставленні людини до природного та соціального середовища, в якому вона живе.

Формування екологічної компетентності молодших школярів

Правник Марія

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Сьогодні в умовах реформування та модернізації освіти в Україні, її поступової орієнтації до загальноєвропейської системи екологічної безпеки, у досягненні цілей сталого розвитку виводяться проблеми екологічної освіти та природоохоронної діяльності. Саме на цьому етапі стають дедалі актуальнішими питання щодо формування екологічної компетентності здобувачів освіти, починаючи з ланки початкової школи, впровадження нової філософії життя, принципів гуманізму та відповідального ставлення до природних ресурсів.

Дослідження цієї проблеми були висвітлені в працях таких видатних вітчизняних педагогів як В. Вернадський, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Із сучасних науковців та педагогів-практиків, які досліджували проблему формування екологічної компетентності можна відзначити Н. Глухова, А. Захлебну, І. Зверева, Н. Кондратьєву, Н. Лисенко, З. Плохій, О. Савченко та багато інших. Але по за увагою науковців залишається створення цілісної системи екологічної освіти учнів початкових класів, як окремого предмета дослідження.

Екологічна компетентність закладається в початковій школі, адже саме на цьому етапі навчання у молодших школярів формуються необхідні базові знання про екологію та навколишній світ. Учні початкових класів набувають умінь, які можуть надалі застосовувати у повсякденному житті у вигляді свідомого ставлення до природи, охорони довкілля та гуманного ставлення до всього живого.

Аналіз різноманітних наукових джерел, фахових видань, публікацій, останніх досліджень науковців з цієї тематики дав нам змогу визначити, що екологічна компетентність – це здатність кожної окремої особистості, або суспільства в цілому, усвідомлювати нерозривний зв'язок між їх існуванням у взаємодії з природним середовищем та повсякчас у своїй практичній діяльності використовувати навички, екологічні знання та вміння, приймати рішення та нести за них відповідальність, розуміти екологічні проблеми та знаходити шляхи їх вирішення задля збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Отже, у результаті наших досліджень ми дійшли висновку, що значною мірою роль формування екологічної компетентності учнів бере свій початок саме з початкової школи, де молодші школярі набувають певних знань з екології, та умінь застосовувати їх у різних сферах життя. Педагогу треба докласти багато зусиль та терпіння, поступово, крок за кроком, підводячи учня до розуміння відповідальності та особистого внеску у збереження природи. Екологічна компетентність молодших школярів сьогодні – майбутнє нашої країни завтра. Лише відповідальний підхід та формування ґрунтовних знань у дітей зможуть забезпечити належний рівень екологічної культури країни.

Розвиток творчих здібностей молодших школярів у позакласній діяльності

Руденко Христина

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Постіндустріальний етап розвитку суспільства висуває якісно нові вимоги до особистості, що зумовлює необхідність становлення успішної, комунікативної, творчої, яскравої індивідуальності. Формування творчо активної особистості, що має здатність ефективно й нестандартно вирішувати проблеми життя, закладається в молодшому шкільному віці та є умовою для подальшого розвитку особистості та її успішної творчої діяльності.

Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів розглядалася у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях таких науковців, як Д. Богоявленська, Дж. Гілфорд, В. Дружиніна, А. Леонтьєв, Н. Менчинський, Я. Пономарьова, С. Рубінштейн, П. Торренс тощо.

Слід зазначити, що творчі здібності відносяться до особливого типу генералізованих здібностей, що поєднують у собі пізнавальний, мотиваційний та комунікативний складники.

Технологічною основою для розвитку творчих здібностей є опрацювання кожного етапу у творчих ситуаціях. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив виявити такі основні ознаки сформованості творчих здібностей молодших школярів: сукупність знань, умінь та навичок, їх якість; рівень розвитку психічних процесів, що становлять основу для розвитку творчих здібностей молодших школярів, таких як увага, пам'ять, уява тощо.

Для розвитку творчих здібностей в освітній процес молодших школярів необхідно включати різноманітні ігри, загадки, ребуси, цікаві завдання, а також доцільно проводити нестандартні уроки: урок-подорож, урок-лабіринт, урок-казка, тощо.

Особливістю процесу розвитку творчих здібностей молодших школярів у позакласній діяльності є те, що такі заняття мають на меті вільний вибір, добровільну участь, певний рівень та кінцевий результат. Ця специфіка виявляється у необхідності конструювання особливої методики творчого співробітництва, спільної продуктивно-розділеної діяльності педагога та дитини, методики активного та інтенсивного навчання тощо.

Творчі здібності молодших школярів у позакласній діяльності формуються в різних творчих гуртках: гуртках зі створення м'якої іграшки, столярних і технічних майстернях, гуртках шиття та в'язання, художньої самодіяльності тощо

Отже, наше дослідження доводить, що під час організації творчих занять для розвитку творчих здібностей молодших школярів необхідна поетапність вимог, продуманість в організації роботи, об'єктивність в оцінюванні та перевірка виконання. Робота у творчих гуртках сприяє самоствердженню та самовираженню особистості молодшого школяра. Робота у гуртках побудована за принципом добровільності, тому її утримання у більшій мірі відповідає індивідуальним нахилам дітей молодшого шкільного віку.

Екологічне виховання учнів молодшого шкільного віку

Саніна Софія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

На сьогодні для нашої країни та всієї планети проблема екології є досить актуальною, а проблема екологічного виховання дитини ще актуальнішою. Однією із компетентностей Нової української школи є формування екологічної грамотності та здорового способу життя дитини. Це вже не просто формування знань і умінь дитини при взаємодії з природою, а розвиток компетентностей особистості, цінностей щодо усвідомлення екологічної важливості природного середовища та його єдність із життям людини.

Екологічне виховання – це психолого-педагогічний процес, спрямований на формування у людини знань про природокористування, необхідних переконань і практичних навичок, певної орієнтації та активної життєвої позиції в галузі охорони, збереження і примноження природних ресурсів.

Вивченням проблеми екологічного виховання учнів початкових класів займалися видатні педагоги минулого такі, як О. В. Духнович, Г. С. Сковорода, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський тощо.

У школі достатню увагу приділяють формуванню екологічної компетентності та створенню екологічного середовища. Напрямами екологічного виховання в початковій школі є: формування почуття відповідальності за стан природного середовища; залучення до природоохоронної діяльності батьків, громадських організацій, місцевих органів влади; розширення уявлення про взаємозв'язок організмів і довкілля; сформованість екологічної культури, в основі якої лежить достатній рівень екологічних знань. Чинники, завдяки яким педагог може здійснювати екологічне виховання, це: обладнані куточки природи, де перебувають живі мешканці природи та рослини різного походження; пошуково-дослідницька діяльність з обладнанням для різноманітних дослідів.

Природничо-екологічна компетенція молодших школярів формується у комплексі з трудовим вихованням: догляд за рослинами в куточку природи та його мешканцями. Ведення у класі календаря природи є одним із ефективних способів екологічного виховання. У календарях природи діти відмічають спостереження за погодою та сезонними явищами. Вихованці ведуть довготривалі спостереження, доглядають за рослинами, користуючись умовним «Паспортом» кімнатних рослин

Формами організації екологічного виховання в учнів молодшого шкільного віку можуть бути: проведення екологічних акцій, екскурсії до заповідників, бесіди на теми про збереження природи та навколишнього середовища тощо.

Отже, екологічне виховання молодших школярів має неодмінно поєднуватись з екологічною освітою. На наш погляд, результатом екологічного виховання має бути сформована екологічна культура дитини та відповідальне ставлення до навколишнього середовища як до самого себе.

Естетичне виховання молодших школярів

Світлична Анастасія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

Дослідження теоретико-методичних основ естетичного виховання молодших школярів у сучасних умовах реформування системи початкової освіти України набуває особливої значущості у світлі Концепції НУШ, Національної Програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні та інших державних документів, що задають орієнтири масової навчально-виховної практики. У зв'язку з цим набуває важливості виховання естетичної культури, що є показником високої розвиненості особистості, і яка дозволяє особистості не тільки повноцінно спілкуватися з прекрасним, а й брати активну участь у її створенні.

Поняття «естетичне виховання» органічно пов'язане з терміном естетика, що означає науку про прекрасне. Щоб система естетичного виховання впливала на дитину найбільш ефективно й досягала поставленої мети, вона повинна бути, перш за все, єдиною, що об'єднує всі предмети, всі позакласні заняття, все суспільне життя молодшого школяра, де кожен предмет, кожен вид заняття має чітке завдання у справі формування естетичної культури та особистості школяра. Однак, у будь-якій системі є основа, на якій вона ґрунтується. Такою основою естетичного виховання молодшого школяра вважаємо мистецтво: музику, скульптуру, театр, танець, живопис та інші види художньої творчості. Отже, можна дійти висновку, що формувати у дитині естетичне ставлення до дійсності найбільш успішно треба у початковій школі.

Естетичне виховання молодших школярів передбачає формування в учнів початкових естетичних уявлень та понять на основі чуттєвого освоєння образів, а також багаторазових переживань у процесі естетичного сприйняття об'єктів, явищ дійсності та творів мистецтв. На цій основі у молодших школярів формуються елементарні естетичні знання, емоції та почуття; потреби, інтереси та схильності; естетичний смак та здатність до творчої діяльності.

Існують стандартні та нетрадиційні форми естетичного виховання молодших школярів. Серед них: 1) уроки (музика, «я досліджую світ», «дизайн і технології» тощо; 2) самостійна діяльність. Людина засвоює матеріал краще, якщо практично відпрацьовує теорію. Тому після екскурсії до художньої галереї видайте учню фарби, нехай він створить свій шедевр за образом і подобою великих майстрів. 3) Організація свят. Це можуть бути різні вікторини або рухливі конкурси. 4) Розваги на перервах. Щоб дитина повноцінно розвивалася, заняття потрібно чергувати з відпочинком. Її методи, за допомогою яких можна долучити молодшого школяра до прекрасного: 1) показ; 2) спостереження; 3) приклад. 4) пояснення; 5) аналіз тощо.

Таким чином, реалізуючи естетичне виховання в початковій школі, вчитель гарантує становлення та розвиток такої особистості, яка поєднуватиме у собі духовне багатство, справжні естетичні якості, моральну чистоту і високий інтелектуальний потенціал.

Формування екологічної компетентності молодших школярів

Сергієнко Вікторія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Актуальність формування екологічної компетентності молодших школярів в сучасній кризовій ситуації не викликає сумнівів, тому що вона виступає необхідною умовою для подолання негативних наслідків антропогенного впливу на навколишнє середовище та фактором формування екологічної культури особистості як регулятора відносин у системі «людина-суспільство-природа».

Формування екологічної компетентності передбачає не лише набуття знань, умінь і навичок, а й розвиток екологічної свідомості, мислення і культури. Саме тому в педагогічній теорії та практиці триває пошук ефективних шляхів для формування екологічної компетентності особистості.

Проблема формування екологічної компетентності молодших школярів завжди привертала увагу науковців. Так, цю проблему досліджували такі вчені, як: А. Асмолова, А. Вербицький, В. Козлова, Є. Пономаренко, Н. Реймерс тощо.

Слід зазначити, що формування екологічної компетентності передбачає єдність трьох складових освітнього процесу початкової школи:

- екологічне навчання (формування екологічних знань, умінь і навичок);
- екологічне виховання (формування та розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природи);
- екологічний розвиток (розвиток природних задатків для формування екологічного мислення).

Важливим засобом для формування екологічної компетентності є наочність. Насамперед вона сприяє кращому засвоєнню екологічного матеріалу учнями. Також завдяки наочності молодші школярі можуть візуалізувати графічний образ світу. Необхідність сформованості таких уявлень продиктована величезною неоднорідністю природних умов. Виходячи з цього, уявлення молодших школярів про природу та проблеми її збереження – важлива умова формування екологічної компетентності.

Отже, наше дослідження доводить, що результатами сформованої екологічної компетентності молодших школярів є:

- екологічні знання, уміння та навички;
- здатність та готовність до вирішення екологічних проблем;
- екологічні цінності;
- екологічна відповідальність;
- суб'єкт-суб'єктне ставлення до природи;
- екологічна грамотність;
- екологічне мислення;
- екологічна свідомість;
- екологічна культура.

Формування та розвиток патріотичних почуттів у молодшому шкільному віці

Серікова Тетяна

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

У сучасній Україні тема патріотизму стала однією із обговорюючих. Особливістю сучасного піднесення нашої країни є надання великого значення вихованню патріотизму, самовідданості.

Питання патріотичного виховання підростаючого покоління було у центрі уваги вітчизняних вихователів та педагогів. Виховання патріотичних почуттів у дітей було першочерговим завданням зарубіжної педагогічної класики Я. Коменський, Й. Песталоцці, А. Дістервег та інші. Наукові фундаментальні дослідження відображалися також у вітчизняній педагогіці Г. Сковорода, Т. Шевченко, К. Ушинський, Б. Грінченко, О. Макаренко, В. Сухомлинський та інші.

Патріотизм – це суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до Батьківщини, громадянську відповідальність за її долю, а також спільні національні інтереси і виявляється в готовності служити вітчизні і захищати її від ворогів.

Патріотичне виховання – це цілеспрямована діяльність, покликана формувати у дітей та молоді ціннісні орієнтації, якості, норми поведінки громадянина та патріота. Це один з найважливіших елементів у формуванні світогляду і ставлення до Батьківщини та інших країн і людей.

Молодший шкільний вік є сензитивним на формування патріотизму. У цьому віці у дітей удосконалюються індивідуальні здібності, емоційні та моральні якості, що впливають на гостроту їх переживань та сприйняття світу, у тому числі формування патріотичних почуттів; формуються почуття обов'язку, відповідальності та прив'язаності до рідної домівки, міста, прагнення зберегти та захистити свою Батьківщину.

Сучасний освітній процес в Україні спрямований на реалізацію національного освітнього ідеалу. Освітній процес має бути насичений різними аспектами патріотичного виховання. Проте особлива роль тут належить гуманітарному та мистецькому циклам, а саме: українській літературі, природознавству, громадянській освіті, трудовому навчанню, образотворчому мистецтву, музиці. Для формування та розвитку патріотичних почуттів важливо правильно визначити віковий період, на якому стає можливим активне формування у дітей патріотизму.

Таким чином, виховання патріотичних відчуттів необхідно розпочинати з дитинства. Саме у молодшому шкільному віці діти схильні у всьому наслідувати вчителів та батьків, які повинні доносити до них ідеї патріотизму. Виховання людського патріотизму та національної поваги зміцнює любов до Батьківщини, з'являється відчуття незалежності, розуміється важливість духовних цінностей, виховується гідність дитини як громадянина держави.

Формування ціннісного ставлення до природи в початковій школі

Стасенко Ніна

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

Перед вчителями початкової школи стоять важливі завдання: формування у молодших школярів ціннісного ставлення до природи, екологічної свідомості, орієнтованої на відсутність протиставлення людини та природи. Головним завданням даного напрямку виховання є виховання у дітей молодшого шкільного віку особистісного ставлення до природи, як життєво важливої цінності, а також усвідомлення учнем свого місця в природі та своєї ролі у її збереженні та примноженні. Проблемою виховання ціннісного ставлення до природи у початковій школі займалися такі вчені, як: А. Волкова, О. Захлебний, С. Лебідь, Н. Лисенко, О. Мащенко, Г. Пустовіт, А. Степанюк та ін. Цими науковцями сформульовані принципи, цінності, охарактеризовано зміст та методичні умови становлення екологічної культури учнів початкової школи.

В педагогіці ціннісні відносини сприймаються як позитивне ставлення особистості системі цінностей, загальноприйнятих у суспільстві та регулюючих вчинки людини. Для формування у учнів ціннісного ставлення до природи, треба створити позитивний емоційний фон щодо природи та взаємодії з нею.

У початковій школі діти найбільш сприйнятливі до отриманої інформації, тому екологічну культуру необхідно розвивати у молодших школярів з перших уроків та в позаурочний час. Всі навчальні предмети початкової школи роблять свій внесок у екологічне виховання учнів. Напр., урок «Я досліджую світ», під час якого учні спостерігають за явищами природи, виконують дослідницькі роботи, виконують різні творчі завдання (інсценування екологічних казок, випуск стіннівок, фотозвіти та ін.). Також вчитель може навести різні приклади ставлення людини до природи. Надважливі екскурсії та навчальні прогулянки, організація посиленої практичної діяльності з охорони довкілля та інші форми роботи, що забезпечують безпосередню взаємодію дитини з навколишнім світом. Так, під час прогулянок можна помічати як молодші школярі взаємодіють з природою, чи виявляють дбайливе ставлення до неї, тобто спостерігати певні форми поведінки учнів, що можуть виступати критеріями оцінки рівня їх екологічної вихованості.

Результатами роботи з виховання у молодших школярів ціннісного ставлення до природи, навколишнього середовища можна вважати підвищення рівня інтересу до природи в цілому та природи рідного краю зокрема, підвищення рівня поінформованості про природу, дотримання правил поведінки у навколишньому середовищі, уміння контролювати свої дії, співвідносячи їх з навколишньою обстановкою та можливими наслідками для об'єктів довкілля, наявність потреби у турботі про представників тваринного та рослинного світу, активності у вирішенні деяких екологічних проблем, що підтверджується в ході бесід, спостережень та опитувань учнів. Важливо підтримати ці емоції, створити умови для того, щоб вони переростали в діяльну любов до рідної природи, а отже, любов до Батьківщини.

Формування здорового способу життя в учнів початкової школи

Тимофієва Анна

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

Здоров'я – найбільша цінність людини, яку потрібно підтримувати та намагатися зміцнювати. Одним із важливих завдань вчителя початкових класів є формування у молодших школярів звичок і навичок здорового способу життя з дитинства, щоб потім не виникало труднощів зі здоров'ям та активним життям. Завдяки активності у дитини відбувається фізичний розвиток тіла та формується поведінка здорового способу життя. З огляду на це проблема формування здорового способу життя в учнів початкової школи не втрачає актуальності.

Проблема формування здорового способу життя в учнів початкової школи завжди привертала увагу науковців. Дослідженням цього питання займалися такі вчені, як: Т. Бондар Ю. Лисицин, Л. Сливка, В. Сонькін, В. Сухомлинський, Б. Чумакив тощо.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволив дійти висновку, що підґрунтям здорового способу життя є мотивація до активної діяльності та пропагування дбайливого ставлення до власного здоров'я.

Слід зазначити, що процесі формування будь-якої навички стоїть зацікавленість дитини в цьому процесі. Учитель має змогу зацікавити учнів в активних іграх, адже виконуючи цікаву та корисну справу, діти будуть на крок ближче до здорового способу життя.

Зауважимо, що здоровий спосіб життя – це комплекс що, спрямований на зміцнення імунітету та запобігання захворювань. З огляду на це, краще за все пропонувати молодшим школярам різноманітну рухову активність: проводити зарядку на ранкових колах, фізкультхвилинки на уроках, активні ігри перервах тощо.

Також доцільно рекомендувати дітям самостійно проводити зарядку з ранку, нагадувати про особисту гігієну перед їжею, після вбиральні, вулиці, контакту з тваринами тощо. Учителям слід проводити бесіди про корисну та шкідливу їжу, дію вітамінів на організм, бо однією з найважливіших складових здорового способу життя є раціональне та правильне харчування. Також молодшим школярам доцільно демонструвати мультфільми, короткі відео, презентувати казки, пропонувати рольові ігри, бо так діти краще засвоюють матеріал.

Отже, проведене теоретичне дослідження свідчить про те, що для формування здорового способу життя в учнів початкових класів потрібно багато зусиль та наполегливості, бо сприйняття основних знань про здоров'я і чинників, які його підтримують та зміцнюють, залежать від вмотивованості дітей та поставлених учителем цілей. Кожній дитині треба надати базу для підтримки імунітету та здоров'я, тим самим підштовхуючи її до спрямованого піклування про власне здоров'я та життя.

Шляхи формування здорового способу життя в учнів початкової школи

Трофімова Вікторія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Здоровий спосіб життя – передумова розвитку різних сторін життєдіяльності людини. Тому, щоб досягнути підростаючому поколінню активного довголіття та повноцінного виконання соціальних функцій, а також для активної участі в трудовій, громадській, сімейно-побутової, дозвільної формах життєдіяльності, перед освітою постає завдання сформуванню у підростаючого покоління ціннісне ставлення до свого здоров'я. Тільки здорова людина має перспективу отримати належну освіту, стати добрим фахівцем, створити сімейний добробут, реалізувати себе у суспільстві.

Концепція «Нова українська школа» визначає зміцнення здоров'я важливою компетенцією, яка потрібна дитині у сучасному світі та досліджується за різними напрямками:

- культура здорового способу життя особистості (С. Авчиннікова, Т. Алімова, Р. Ахундов, Є. Воронін, Г. Кураєва, Т. Нікіфорова, Є. Новолодська, Е. Федосимов, О. Якушина);

- шляхи та способи збереження здоров'я учнів в умовах освітнього процесу (І. Абаскалова, В. Базарний, Т. Берсенєва, В. Волков, С. Гайдукова, Г. Зайцева, В. Ільющенков, В. Казначєєв, Л. Татарікова, З. Тюмасєва, Н. Шарова).

Здоров'я – це не лише стан фізичного, духовного та соціального благополуччя, також відсутність хвороби чи фізичних вад.

Культура здоров'я – показник вихованості особистості, що забезпечує певний рівень знань, умінь і навичок формування, відтворення та зміцнення здоров'я. Вона характеризується високим рівнем культури поведінки стосовно власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Процес засвоєння правил здорового способу життя у молодших школярів буде більш успішним за дотримання наступних педагогічних умов:

- Формувати в школярів мотивацію до занять фізкультурою та спортом та відповідальне ставлення до свого здоров'я
- Надати учням більше інформації про здоровий спосіб життя.
- Сприяти попередженню шкідливих звичок та свідоме відношення до правильного харчування

Вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та підлітків потребує увага: педагогів, батьків, медиків, представників громадськості. Особливе місце відповідальності за оздоровчу діяльність відводять освітній системі, яка повинна й має всі можливості для того, щоб освітній процес був здоров'язберігаючим.

Отже, проблема формування свідомого ставлення до свого здоров'я, навичок здорового способу життя на даному етапі є актуальною, оскільки мова йде вже не просто про стан здоров'я сучасних школярів, а про майбутнє України.

Формування здорового способу життя молодших школярів

Черехапа Наталія

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

В умовах глобалізації сучасного освітнього простору та впровадження інформаційних технологій в контексті реалізації основних концептуальних положень модернізації початкової школи виникає нагальна потреба в реалізації здоров'язберігаючих технологій оскільки здоров'я є вищою цінністю особистості.

Однією з ключових компетентностей, зазначених у Концепції НУШ на сьогоднішній день є здорове життя учнів початкової школи. На жаль у наш час проблема є найактуальніша, бо саме зараз коли увесь світ переживає пандемію Covid-19, особливо важливим є спонукати учнів до здорового способу життя. Здоровий спосіб життя – це такий спосіб життєдіяльності людини, низка дій, найважливішими з яких є відмова від шкідливих звичок, своєчасна діагностика, фізичні вправи, психічне здоров'я та здорове харчування.

Проблема розвитку здорового способу життя в учнів початкової школи стала предметом дослідження таких учених як А. Зубка, В. Оржеховська, О. Ващенко, В. Сухомлинський, І. Рощина, Т. Чижик та ін. Так, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що формування здорового способу життя є невід'ємною частиною виховання, основу якого необхідно розпочинати з дитинства.

Основними шляхами формування здорового способу життя в учнів початкової школи є: виховання в сім'ї та освітньому процесі початкової школи.

Сім'я повинна розвинути бажання бути здоровим, активно проводити час та навчити берегти своє здоров'я. Зараз, коли діти знаходяться на дистанційному навчанні, батьки повинні на власному прикладі демонструвати дитині дбайливе ставлення до свого здоров'я.

Сучасна школа потребує компетентного вчителя, який буде здатний реалізувати оздоровчі завдання в освітньому просторі. Учителі, як основні організатори освітнього процесу, в своїй роботі передають навички та вміння підтримувати здоров'я, а саме: свідомо ставитися до власного здоров'я, оволодіти елементарними знаннями про здоровий спосіб життя, навичками безпечної поведінки для здоров'я людини.

Формуванню навичок здорового образу життя буде сприяти проведення інтегрованих уроків на тему ЗОЖ; проведення фізкультхвилинок, різноманітних рухливих ігор на уроках та перервах.

Загальновідомо, що сучасні діти вже мають смартфони, ведуть сторінки у соціальних мережах, тому в умовах дистанційного навчання творчий педагог може запустити індивідуальні челенджі (виклики) на тему здорового способу життя.

Отже, формування здорового способу життя – одне з важливих завдань батьків та вчителів.

Розвиток загальнолюдських цінностей в учнів початкової школи

Черникова Софія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Дуже важливим є питання моралі й духовності в нашій державі. Суспільне життя переконує, що без формування таких моральних цінностей, як: добро, людяність, відповідальність, почуття власної гідності, творча ініціатива, підприємливість, толерантність – навряд чи можна розраховувати на поліпшення ситуації в нашій країні. Михайло Ломоносов говорив про небезпеку мати справу з людиною, яка освічена, але не вихована. Це те саме, що віддати меч у руки божевільного. Або, скажімо, Василь Сухомлинський говорив, що людина освічена, але не вихована має гранітні груди і глиняні ноги.

Загальнолюдські цінності – це цінності, що не залежать від класових інтересів, симпатій, уподобань, однакові для представників усіх класів і верств суспільства.

Проблема цінностей була предметом дослідження О. Дробницького, І. Зязюна, М. Каган, М. Боришевського, О. Киричука, Д. Донцова, Л. Пуховської.

На мою думку, основним засобом долання даної проблеми є активно вводити в зміст навчально-виховного процесу системи загальнолюдських цінностей відповідно до Державного стандарту нової української школи, основою яких є моральні цінності, які є провідною рисою засвоєння та реалізації людиною всіх інших ціннісних систем такі, як: розумові, фізичні, естетичні, національні, громадянські, сімейні.

На жаль, незважаючи на велике значення морально-духовних цінностей у житті людей, загальнолюдські цінності ще не зайняли належного місця в системі цінностей підростаючого покоління. Нині в учнівському середовищі зростає злочинність, озлобленість, спостерігається низький рівень спілкування, небажання покладати на себе відповідальність, недостатня сформованість патріотизму.

Тому сьогодні важливо продовжити розробку особистісно орієнтованих технологій, скерованих на окультурення молоді і є потреба у формуванні істинних цінностей, які продиктовані поширенням через засоби масової інформації насильства, страху, аморальності тощо.

Виховання духовно сформованої особистості, для якої поняття добро, справедливість, совість, милосердя набули непохитності, стали власними ціннісними орієнтирами, що є головною метою сучасної освіти, що і зазначено в Державному стандарті нової української школи. Однак досягти її – нелегка справа.

Отже, вчителі повинні формувати загальнолюдські якості молодшим школярам, приділяти більше уваги та робити акцент вихованцям початкової школи через ігри, вправи, вікторини та позакласні години, прививати якості моралі, духовності, милосердя, доброчесності початківцям.

Секція 5. Сучасні педагогічні технології в початковій школі

Конструктор LEGO як потужний інструмент для навчання

Горбань Аліна

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

На сьогодні актуальним у педагогічному процесі нової української школи є конструктор LEGO, крім традиційних методик навчання останнім часом все ширше використовують LEGO-технології. У педагогіці LEGO-технологія цікава тим, що, використовуючись на інтегративних засадах, вона дозволяє забезпечити єдність виховних, розвиваючих і навчальних цілей та завдань процесу освіти дошкільнят та молодших школярів. LEGO-конструювання – це не тільки практична, творча діяльність, але і розвиток розумових здібностей, що проявляється в інших видах діяльності: мовленнєвій, ігровій, образотворчій.

Робота з конструкторами LEGO дозволяє дітям у формі пізнавальної гри дізнатися багато всього важливого і розвинути необхідні в подальшому житті навички. Включення дітей у систематичну конструктивну діяльність можна вважати одним з важливих умов формування здатності сприймати зовнішні властивості предметного світу (величина, форма, просторові і розмірні відносини). Граючись, дитина не тільки вчиться розрізняти, оцінювати і комбінувати деталі різного кольору, розміру і форми, у неї розвиваються психічні процеси, мовленнєві, інтелектуальні, пізнавальні, комунікативні здібності. Порівнювати їх між собою і розчленовувати на частини, бачити в них спільне та відмінне, знаходити основні конструктивні частини, від яких залежить розташування інших частин, робити висновки і узагальнення – це маленька частинка того, що може дати робота з LEGO конструктором.

Г. Плеханов, Б. Нікітін порівнюють LEGO з міні предметами реального світу, через які дитина доповнює уявлення про навколишній світ, в той же час вони зазначають, що це позбавляє дитину творити самому.

Головною метою LEGO-технологій є розвиток фантазії, мислення, спритності, а також інтелекту, творчих задатків та просторової уяви. LEGO формує вміння концентруватися, працювати з партнером. Це допомагає дітям втілювати в життя свої задумки та захоплено працювати. Працюючи з конструктором можна навчатися та отримувати задоволення від гри. LEGO має ще й виховний характер: допомагає виробляти деякі якості особистості – терпіння, охайність, взаємоповагу, терпіння. Все це і допомагає формувати стійкий інтерес до організованості та активізувати мислення.

Ось, наприклад, вправа з використанням LEGO на математиці «Вчимося рахувати» метою якої є формування поняття про уявлення кількісного і порядкового рахування.

Таким чином, робота з освітнім конструктором LEGO, дозволяє дітям у формі пізнавальної гри дізнатися багато нових ідей та розвинути творчі особистості, приймати нестандартні рішення і з захопленням проводити час.

Розвиток творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку засобами LEGO-технологій

Єлагіна Олександра

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

З процвітанням освіти та Нової української школи зростає й потреба в інноваційних підходах до навчання, оскільки на сьогодні в суспільстві має попит всебічно і гармонійно розвинена, творча особистість. Одним із засобів розвитку творчих здібностей молодших школярів є конструктор «LEGO». Ця технологія навчання об'єднує в собі комплекс ретельно продуманих вправ для вирішення поставленої педагогічної мети – створити школу, в якій буде приємно та цікаво навчатися, і яка даватиме учням не тільки знання, а й вміння та навички, які знадобляться у повсякденному житті в майбутньому.

Про проблему розвитку творчої особистості висвітлено в наукових роботах вітчизняних педагогів В. Сухомлинського та К. Ушинського. Питанням введення в освітній процес конструктора досліджували Н. Бібік, Ю. Демченко, А. Євсюкова та інші.

Сухомлинський зауважив, що «...гра – це вікно, крізь яке у світ дитини вливається потік уявлень про навколишнє середовище, без гри не може бути повноцінного дитячого розвитку».

Сьогодні 6 цеглинок LEGO є незамінним допоміжним матеріалом для занять. Він виступає засобом для включення гри до процесу навчання та інтегрування навчальних предметів між собою. Він надає необмежені можливості для створення різних типів конструкцій та ігрових ситуацій, стимулює дитячу фантазію, сприяє розвитку моторики. За допомогою LEGO діти вивчають математику, мову, музику, знайомляться із довідками та навіть малюють.

Так закладено природою, що діти – природжені дослідники та винахідники, їм цікаво щось конструювати та створювати, саме в цьому виді діяльності вони мають необмежену фантазію розкрити свій творчий потенціал. Дитина повністю занурюється у навчальний процес, коли стає частиною гри.

Перед використанням конструктора під час уроку, вчитель, по-перше, повинен пам'ятати, що завдання повинні бути зрозумілими та цікавими для дітей, воно має нести спокійний емоційний характер, щоб заняття проходило в сприятливій атмосфері без страху оцінювання. По-друге, текст гри-вправи має відповідати віковим особливостям учнів, бути веселим та доступним для розуміння. Розпочинати роботу з LEGO слід з простих, нетривалих за часом завдань, щоб дати можливість дітям познайомитись з деталями конструктора.

Заняття за допомогою «LEGO» доцільно проводити в початковій школі, бо саме в такому віці у дітей формуються ключові вміння та навички, комунікабельність, творчість, прагнення до самоосвіти та вміння працювати в команді.

LEGO-технологія є унікальним інструментом, що розкриває потенційні можливості кожної дитини.

Розвиток критичного мислення молодших школярів

Перк Марія

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Оцінка рівня підготовки молодших школярів за результатами Міжнародної організації (PISA) показала, що у школярів недостатньо розвинені вміння, пов'язані з вирішенням практичних завдань, умінням інтегрувати знання у різні сфери практичної діяльності, вмінням застосовувати знання у нестандартних ситуаціях та переносити їх у нові форми діяльності. Тому перед сучасним учителем Нової української школи постає нагальне питання розвитку критичного мислення в учнів початкової школи.

Критичне мислення – здатність людини аналізувати інформацію з позицій логіки мислення та особистісного підходу, вміння застосовувати отримані результати аналізу вирішення проблем у будь-яких життєвих ситуаціях. Його головним аспектом є вміння правильно відслідковувати логіку суджень, переконливість аргументації та доказів, тому учнів необхідно навчати правильно оцінювати інформацію, вміти грамотно нею оперувати.

Питанню розвитку критичного мислення молодших школярів присвятили свої праці такі вчені як: Ш. Амонашвілі, Л. Виготський, В. Давидов, Д. Ельконін, Ж. Піаже. Вони стверджували, що розвивати його варто ще з перших днів перебування дитини у школі, оскільки молодший шкільний вік є сензитивним періодом розвитку критичного мислення.

Основою для формування критичного мислення в учнів початкової школи є мисленнєві операції, а саме: аналізувати, порівнювати, просуватися від конкретного до абстрактного, робити висновки. Рівень розвитку всіх пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, уваги, мислення та мовлення) дозволяє молодшому школяру виконувати складні розумові операції. У процесі з формування критичного мислення учні розвивають навички, які допомагають їм самостійно отримувати та засвоювати нові знання на основі вже наявного досвіду.

У подальшому житті навички критичного мислення для дитини є необхідними у будь-яких ситуаціях, а саме: у школі, у спілкуванні з однолітками та ближчим оточенням, для виконання завдань та саморозвитку. Сучасний педагог повинен прагнути до змін практик у своїй роботі, щоб учні не просто запам'ятовували навчальний матеріал, а запитували, досліджували, пізнавали щось нове. Саме так у дітей підвищується успішність, рівень засвоєння знань, якість навчання, мотивація до навчання.

Таким чином, зустрічаючись із новою інформацією, учні повинні вміти розглядати нові ідеї з різних точок зору, ставлячись до них критично. Це означає, що критичне мислення має стати стратегічною основою сучасної системи освіти України, а вчитель – найважливішим суб'єктом у цьому процесі, сприяючи формуванню критичного мислення суб'єктів освітнього процесу в початковій школі.

Критичне мислення молодших школярів як педагогічна проблема

Рольська Діана

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

З того моменту, коли почала змінюватись шкільна реформа, а саме з запровадженням Концепції Нової української школи, гостро постала необхідність оновлення «застарілих» методів та прийомів навчання, а також запровадження інноваційних технологій в освітній процес для формування та розвитку критичного мислення в учнів початкової школи. Для того, щоб молодші школярі мали змогу пристосуватись до середовища сучасного світу, головним завданням Концепції Нової української школи постає спрямованість на виховання справжніх громадян, які здатні схвалювати нестандартні рішення, творчо підходити до вирішення різних проблем, самостійно оцінювати та вдосконалювати результати власної діяльності, бути здатними гнучко та динамічно мислити, а також уміти адаптувати своє мислення до мислення інших людей.

Проблема розвитку критичного мислення завжди привертала увагу науковців. Її досліджували такі вчені, як І. Бех, І. Богданова, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Дмитренко, В. Палама тощо.

Критичне мислення – це насамперед вміння аналізувати, оцінювати та схвалювати переосмисленні твердження, виробляти власні думки з певних проблем та вміти використовувати отримані знання в різноманітних життєвих ситуаціях, як в звичайних, так і нестандартних. Критично мислити можуть усі, незважаючи на вік та стать. Наприклад, маленькі діти (дошкільники) вже можуть мислити критично та самостійно, а у першокласників взагалі для цього достатньо накопичено життєвого досвіду та знань, адже у них є певна кількість свободи, аби через критичне мислення самостійно вирішувати найскладніші питання.

Для розвитку критичного мислення молодших школярів у навчальному процесі використовують різноманітні методичні прийоми, завдяки яким навчання стає більш творчим і різноманітним, адже учні вчать мислити не тільки критично, а ще й висловлювати власні думки та аргументувати їх. Найчастіше, на уроках учителі початкових класів використовують такі вправи та методи, як: «Асоціативний куц», «Сенкан», «Есе», «Дискусія» тощо. Застосовуючи усі ці вправи на уроках, учителям важливо пам'ятати, що найголовнішим у визначенні критичного мислення є вміння знаходити та визначати проблему, та робити усе можливе для того, аби вона була розв'язана в найкоротші строки.

Отже, якщо ми хочемо, аби наші діти були здатні критично мислити та сприймати цікавий матеріал, аналізувати його, доповнювати якимись власними дослідженнями та фактами, знаходити прості шляхи розв'язання складних ситуацій, та, навіть, синтезувати власні судження, ми маємо робити все можливе та неможливе для їх удосконалення. Адже саме за нашими учнями – майбутнє нашої країни!

Конструктор LEGO як інноваційна технологія всебічного розвитку особистості в учнів початкових класів

Сиволапова Євгенія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

З реформами в освітньому процесі, а якщо бути точніше, з прийняттям Концепції Нової української школи, з'явилася потреба у заміні засобів всебічного розвитку молодших школярів, що є головною – виховання, яке в свою чергу є важливим пунктом провадження навчальної діяльності. На допомогу цьому прийшли всім вже відомі з дитинства цеглини LEGO, які водночас є цікавими для дітей та сприяють їх більшому залученню в освітній процес.

Питанням розвитку творчості учнів за допомогою конструктора присвячено дослідження Л.Комарова, Л.Парамонова, Н.Бібік, Ю.Демченко, Т.Лусс, М.Лішван, Т.Мукій, В.Близнюк, О.Борук, які розкрили сутність використання LEGO в урочній та позакласній діяльності. Також дослідники стверджують, що «основним видом діяльності є гра», для дітей – «спосіб пізнання світу».

Конструктор LEGO вже не звичайна іграшка, а елемент роботи вчителя з учнями. Різнокольорові прямокутники можна використовувати на абсолютно різних (за метою та формою) заняттях, що також дозволить інтегрувати декілька навчальних предметів. Впровадження LEGO в освітній процес є сучасним і актуальним засобом розвитку особистості молодших школярів, який допомагає поєднувати навчання та виховання в режимі гри, надає дитині можливість експериментувати та виражати своє «Я» без страху нерозуміння, формує пізнавальну активність та сприяє вихованню соціально-активної особистості.

Творчі здібності важливі для дитини як і в освітньому середовищі, так і в особистому житті. Дитина – дослідник, експериментатор, винахідник. За допомогою роботи з конструктором учень вдосконалює ці природні задатки, бо дитина під час творчих занять має змогу використати весь запас своїх ідей щодо створення різноманітних споруд, конструкцій, складання букв, слів чи цифр. Ця діяльність особливо швидко удосконалює навички і вміння, розумовий і естетичний розвиток дитини. У дітей, що мають добре розвинені навичками роботи з конструктором швидше розвивається мовними та техніка письма, бо така робота покращує дрібну моторику рук. Окрім стандартних завдань з LEGO за типом побудови конструкцій, що розвиває просторову уяву учнів, можна використовувати також і інші завдання, які мають на меті розвиток інших сфер — від визначення кольорів, відмінностей між різними цеглинками, до викладання конструктором слів чи букв.

Отже, творчі здібності у житті дитини важливі для розвитку дрібної моторики, що призводить до покращення мовлення та письма. За допомогою нового помічника – конструктора LEGO – вчителі можуть з легкістю організувати цікавий освітній процес з користю для учнів.

Формування критичного мислення в учнів початкових класів

Скусова Валерія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, викладач К. В. Зозуля

Світ наповнений дуже великою кількістю інформації. Люди намагаються не стояти на місці, тому читають велику кількість книжок, постійно користуються соціальними мережами, дивляться телебачення, спілкуються з суспільством та багато іншого. Але після отримання великої кількості інформації, перероблюють все це і роблять висновки. В цьому й полягає сутність критичного мислення.

Багато вчених стверджують, що період активного розвитку критичного мислення – молодший шкільний вік. Саме в цей час у дітей формується здатність ставити під сумнів інформацію, яка надходить, і аналізувати її. Тому в цей період зростання учнів слід постійно обговорювати їх досягнення і намагатися навчити самостійно робити висновки та порівнювати те чи інше.

Критичне мислення охоплює такі навички, як: аргументація, розв'язання проблем та винесення суджень і ухвалення рішень.

Саме критичне мислення дозволяє уникнути, скажімо так «підводних каменів», тобто конфліктних ситуацій, які можуть формуватися не на логіці, а лише на емоціях. Щоб уникати неприємних ситуацій, слід вчити дітей зосередитися на таких тактиках, які допоможуть розвивати критичне мислення, а саме: враховувати різні погляди, тобто розмірковувати ситуацію з різних сторін; оцінювати докази та свідчення; розв'язувати неординарні проблеми, бо практика це найголовніше.

Дуже важливою педагогічною умовою для формування критичного мислення учнів є зацікавленість, оскільки завдяки цьому будуть великі успіхи. Також необхідно створювати на уроці таку ситуацію, аби дати змогу розкритися кожній дитині. Для цього необхідно дати педагогічну оцінку або приховану допомогу. Завдяки завзяттю, підтримки та любові у дитини буде менше хвилювання.

Критичне мислення виникає тоді, коли учні починають займатися конкретною проблемою, саме в цей час розвивається творчий підхід. Необхідно врахувати й те, що критичне мислення завжди діалогічне, тобто передбачає дискусію. У процесі обговорення висуваються критерії мислення, ідентифікуються й обговорюються життєві контексти, а мисленнєвий процес у цілому піддається оцінюванню.

В цілому, навчитися критичному мисленню дуже не просто, оскільки не існує чіткого переліку кроків, щоб досягти бажаної мети, але існує ряд умов, які педагогу необхідно створити в класі, аби діти були зацікавлені і мали бажання дізнаватись щось нове та розвиватися як особистість.

Зараз дуже важливо розвивати критичне мислення у дітей, аби дитина стала отримувати задоволення від читання книг, навчилася їх аналізувати та робити самостійно висновки, також ставити розумні запитання і творчо знаходити на них відповіді.

Умови критичного мислення молодших школярів

Хазикова Вікторія

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Зараз сучасному соціуму та сучасній освіті необхідна вільна, творча особистість, яка володіє певними якостями мислення. Так, вільне мислення насамперед передбачає критичність, а також спрямованість до творчої та конструктивної активності, саме тому провідною рисою мислення вільної особистості є критичне мислення.

Процес формування критичного мислення найбільш продуктивно відбувається у період навчання в початковій школі і передбачає аналітичний підхід до викладання предметів, добору навчального матеріалу, постановки проблеми і творчого підходу до її вирішення.

Проблема критичного мислення молодших школярів завжди привертала увагу науковців. Її досліджували такі вчені як: П. Блонський, Л. Виготський, Н. Менчинська, С. Рубінштейн, А. Смирнов, Б. Теплов, В. Штерн тощо.

Зауважимо, що критичним є мислення, що характеризується самостійністю, аргументованістю та можливістю підпорядковувати критичному обмірковуванню кожен новий факт. Також поняття «критичне мислення» означає міркування про те, яким чином людина набуває пізнання.

Перевага критичного мислення полягає у формуванні здатності висловлювати і захищати особисті погляди та ідеї, адже завдяки критичному мисленню звичайний освітній процес стає усвідомленим, постійним і продуктивним.

Слід зазначити, що розвиток критичного мислення молодших школярів буде відбуватися більш продуктивно, якщо в освітньому процесі початкової школи будуть реалізовані наступні педагогічні умови:

- спеціальна підготовка вчителів початкових класів з метою формування професійних компетентностей щодо організації освітнього процесу за технологією критичного мислення;
- оновлення змісту початкової освіти у контексті ідей критичного мислення;
- конструювання уроку відповідно до фаз психології пізнавальної діяльності «виклик – осмислення – рефлексія»;
- використання проблемних і дослідницьких способів та прийомів (стратегій), що сприяють формуванню критичного мислення;
- цілеспрямоване оволодіння технікою логічних операцій;
- рефлексія вчителя та учнів, що спрямована на контроль та самооцінку власної діяльності.

Отже наше дослідження доводить, що для успішного формування критичного мислення молодших школярів необхідне посилення когнітивного компонента в освітньому процесі початкової школи, що визначається його значенням у розвитку мислення зокрема та саморозвитку особистості загалом.

Секція 6. Особливості роботи з обдарованими дітьми

Форми та методи роботи з обдарованими дітьми

Винник Анастасія

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

У сучасному українському суспільстві зростає потреба в креативно мислячих, творчих, активних особистостей, здатних нестандартно вирішувати поставлені завдання та формулювати нові, перспективні цілі. У обдарованих дітей постійно виникає потреба в дослідницькій і пошуковій активності, адже дитяча обдарованість – складне та багатоаспектне явище. Саме тому виникає гостра необхідність наукового обґрунтування форм та методів роботи з обдарованими дітьми і ця проблема не втрачає актуальності в наш час.

Методику роботи з обдарованими учнями досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: Ю. Гільбух, Н. Лейтес, О. Матюшкін, С. Рашер, Р. Семенова-Пономарьова, Е. Торранс, Л. Туктаєва, Г. Уолберг тощо.

Методи навчання обдарованих дітей є важливим фактором успішності засвоєння знань, а також розвитку пізнавальних здібностей та особистісних якостей. Основними є методи творчого характеру: проблемний, пошуковий, евристичний, дослідницький, проектний (у поєднанні з методами самостійної, індивідуальної та групової роботи).

Доцільно використовувати такі форми роботи з обдарованими дітьми: класно-урочна (робота у парах та малих групах), різнорівневі завдання, творчі завдання; консультування щодо проблеми з батьками: психологічний супровід батьків обдарованої дитини; спільна практична діяльність; підтримка та заохочення батьків обдарованих дітей; батьківські збори; наукові гуртки, товариства; дискусії; театралізовані свята тощо.

Під час роботи з обдарованими дітьми вчитель повинен мати певні навички: оновлювати та розширювати зміст освіти; диференційовано працювати, здійснювати індивідуальний підхід та консультування учнів; стимулювати пізнавальні здібності учнів; приймати виважені психолого-педагогічні рішення; аналізувати власну освітню діяльність та діяльність учнів; добирати матеріал для колективних творчих справ.

Отже, можемо зробити висновок, що у роботі з обдарованими дітьми вчителю початкових класів необхідно використовувати диференційований підхід, який дозволяє розширювати та поглиблювати освітній простір предмета, враховуючи індивідуальну траєкторію кожного обдарованого учня; використовувати індивідуальні, парні, групові форми роботи, різноманітні завдання, форми залучення учнів до самостійної пізнавальної діяльності, дискусій, діалогу; використовувати технологію проблемного навчання, метод проекту, технологію розвитку критичного мислення через читання та письмо, творчі та нестандартні завдання, що є гарним стимулом для молодшого школяра для самостійної пошукової творчої діяльності.

Особливості навчання обдарованих дітей в початковій школі

Кобець Дар'я

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Серед найцікавіших та загадкових природних явищ дитяча обдарованість займає одне з провідних місць. Проблема її діагностики та розвитку хвилює педагогів упродовж багатьох століть. Зараз проблема обдарованості стає дедалі більш актуальною. Перш за все, це пов'язано з потребою суспільства у неординарній творчій особистості. Проблему дитячої обдарованості досліджували такі вчені, як Ф. Гальтон, С. Головіна, Н. Лейтес, А. Матюшкін, В. Панов, Н. Синягіна, Н. Шумакова, Є. Яковлева тощо.

Проблема обдарованості є комплексною, у якій перетинаються інтереси різних наукових дисциплін. Основними з них є проблеми виявлення, навчання та розвитку обдарованих дітей, а також проблеми професійної та особистісної підготовки педагогів та психологів для роботи з обдарованими дітьми.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити обдарованість як рівень будь-яких здібностей людини, що пов'язаний з їх стрімким розвитком. Поняття обдарованості вперше було сформульовано в середині ХІХ століття англійським психологом Френсісом Гальтоном.

В основі визначення обдарованості можна виділити стрімкий інтелектуальний розвиток та здатність до творчості. Неодмінною рисою обдарованої дитини є оригінальність її мислення, що виражається у несхожості та нестандартності. Обдаровані діти мають загострену спостережливість, чудове почуття гумору, а також завзятість у сфері власних інтересів.

Обдаровані діти дуже відрізняються один від одного за видами обдарованості. Прийнято розрізняти три категорії обдарованих дітей: перша категорія – це учні із раннім проявом інтелектуальних здібностей; до другої категорії відносяться діти з яскравим проявом здібностей до різних наук; третя категорія – діти з потенційними ознаками обдарованості.

Навчання обдарованих дітей в умовах початкової школи може здійснюватися на основі принципів диференціації та індивідуалізації (за допомогою виділення груп учнів в залежності від виду їхньої обдарованості, організації індивідуального навчального плану, навчання за індивідуальними програмами, окремими навчальними предметами тощо).

Слід зазначити, що кожна дитина повинна мати можливість отримати в школі таку освіту, яка дозволить їй досягти максимально можливого рівня власного розвитку. Саме тому проблема якісного навчання є актуальною для всіх учнів загалом і для обдарованих зокрема.

Отже, для підвищення якості освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти доцільно запровадити розвиваючі та особистісно-зорієнтовані методи навчання обдарованих учнів, використовувати ресурси інформаційно-комунікаційних технологій та створити інтерактивне освітнє середовище для розвитку дитячої обдарованості.

Розвиток творчих здібностей обдарованих дітей молодшого шкільного віку

Лобода Анжеліка

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Проблема розвитку творчих здібностей і творчості дітей хвилювала в різні часи не тільки відомих педагогів але й науковців, дослідників, філософів, мислителів. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що майбутнє нашої країни залежить від творчого потенціалу сучасного покоління. З кожним днем збільшуються вимоги до молоді. Сьогодення вимагає постійного вдосконалення особистості, креативна мислити, розроблення новітніх технології і генерування нових ідей. Сучасному вчителю необхідно розгледіти та розвивати цей потенціал для подальшої успішної самореалізації учнів.

Психологічні аспекти формування творчої активності дітей вивчали Л.Виготський, В.Андреєв, П.Блонський, М.Лук, Л.Лейтес, С.Рубінштейн. Методи, умови розвитку творчих здібностей учнів вивчали Ю. Бабанський, О. Федоренко. Нині у роботі над проблемою розвитку творчих хист беруть участь Г. Ковальова та Н. Терентьева, Л. Футлік. Деяким науковцям вдалося глибше дослідити проблему творчих здібностей у таких видах творчості: педагогічній (Н. Кузьміна), організаторській (Л.Уманська), музичній (Б. Теплова), математичній (В. Крутецький), образотворчого мистецтва (В. Кириєнко), технічній (П. Якобсон, В. Моляко).

Творчістю є розумова й практична діяльність людини, яка полягає у створенні суттєвого, що, в свою чергу, має суспільну значимість, унікальність, є формою розвитку суспільства, середовища і культури.

Творчі здібності – це індивідуально-особистісні якості, які характеризують успішність у виконанні творчої діяльності різноманітного роду. Продуктивна діяльність спрямована на самовираження, це: уява, оригінальність, мислення, швидкість створення ідей, гнучкість. Розвиток творчих здібностей у молодших школярів, залежить не тільки від багатьох внутрішніх факторів, але і зовнішніх. Зростання творчих здібностей в дітей молодшого шкільного віку варто розпочинати з оцінки їх можливостей.

Обдарованість розвивається за сприянням турботи, доцільно підібраної програми, засобів навчання та гуманного ставлення до людини. Вчитель повинен формувати інтерес до знань, знайомити з різними видами діяльності і спонукати навички творчої діяльності.

Розвитку творчого хисту стимулює гра. Завдяки ній дитина формує пошуки вирішення поставлених ігрових дій, також формується досвід в ході гри.

Отже, розвиток творчих здібностей є дуже важливим етапом в формуванні індивідуальності. Під час нього потрібно зважати на різні аспекти діяльності. Наприклад: спиратися на ріст в учнів інтуїції, оригінальності, гнучкості та швидкості. Також будівання атмосфери любові та довіри, уваги, враховувати потреби та інтересів кожної дитини.

Секція 7. Взаємодія та співпраця учителя, учня і батьків

Взаємодія між школою та батьками на засадах Концепції Нової української школи

Войлокова Лілія

Науковий керівник – доктор філософії, викладач І. А. Небитова

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, одним із головних завдань початкової освіти є партнерство між школою та батьками. Провідним завданням педагогіки партнерства є виховання, зокрема для учнів початкової школи, адже для успішного навчання молодших школярів, реалізації програм і цілей, надзвичайно важливим є партнерство школи і вчителів з батьківськими громадами. З огляду на це проблема партнерства між школою та батьками в Новій українській школі набуває дедалі більшої актуальності.

Дослідженням проблеми партнерства між школою та батьками займалися такі видатні педагоги минулого і сучасності як: Ш. Амонашвілі, Д. Епштейн, Я. Коменський, В. Сухомлинський, К. Ушинський тощо.

Для школи і педагогів, партнерство з батьками полягає у визначенні мети, цілей і шляхів їх реалізації для досягнення позитивного результату за допомогою налагодження партнерських стосунків педагогічного колективу з батьками і спільної діяльності. Співпраця між школою і батьківськими громадами підвищує якість і вірогідність отримання бажаних результатів навчання і виховання, які ставлять перед собою вчителі початкових класів.

Слід зазначити, що основними принципами педагогіки партнерства є: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Необхідно підкреслити, що проблема партнерства між школою та батьками була розглянута не тільки в українських школах, а також і в зарубіжних, де набула великого значення для адаптації молодших школярів до навчання.

Сучасні вчителі повинні бути готовими до співпраці з усіма батьками, з іншого боку, батьки і родина також мають бути готовими до співпраці зі школою. Батьки повинні брати пряму та опосередковану участь в освітньому процесі своїх дітей: вони мають залучатися до виховної, соціальної та індивідуальної роботи з дітьми. Коли батьки відчують значущість і безпосереднє залучення в шкільне життя своєї дитини, вони усвідомлюють свою роль в налагодженні системи навчання і виховання.

Отже, на основі вищезазначеного можемо зробити висновок, що партнерство між школою та батьками в Новій українській школі є необхідним для забезпечення міцності та злагодженості знань молодших школярів та успішного провадження освітнього процесу.

Партнерство між школою та батьками в Новій українській школі.

Волошина Анастасія

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Головним завданням Нової української школи є розкриття та розвиток здібностей, талантів і можливостей кожної дитини, основою якого є партнерство між учителем, учнем і батьками. Тому, однією з найголовніших ідей концепції «Нова Українська школа» є – партнерство між школою та батьками. Педагогіка партнерства в свою чергу спрямована на те щоб міцно побудувати довірливі відносини.

Величезну кількість досліджень щодо питання взаємодії школи і родини у різні часи зробили такі педагоги як: В. Сухомлинський, А. Макаренко, Ш. Амонашвілі, В. Шаталов.

В. Сухомлинський наголошував, що час і батькам і вчителям глибоко усвідомлювати, що ані школа без сім'ї, ані сім'я без школи не можуть упоратись з найголовнішими, найскладнішими завданнями становлення людини.

Зміст педагогіки партнерства полягає в долученні батьків до процесу навчання, прийняття ключових рішень, гуманному ставленні до дитини, забезпечення права на вибір, на відчуття власної гідності, повагу, права бути собою, а не такою, якою хоче її бачити батьки та вчитель.

Для організації більш плідної комунікації між школою, вчителем та батьками Новою українською школою був розроблений Меморандум співпраці педагогів, учнів та батьків. На меті цього Меморіандуму допомогти впорядкувати сучасні принципи.

Основними принципами педагогіки партнерства є : повага до особистості, довірливі відносини, прояв доброзичливості, розподілене лідерство, принципи соціального партнерства.

Також, головним завданням педагогіки партнерства, в центрі якої є дитина, розкрити її всі можливі індивідуальні здібності, допомога батькам у самовизначенні та формування в особистості культури життєдіяльності.

Для того щоб реалізувати принципи партнерства між школою та батьками в Законі України «Про освіту» був закладений індивідуальний освітній шлях – персональна реалізація особистісного потенціалу учня, який має можливість формуватися з урахуванням його здібностей, мотивації та досвіду. Школярі та їх батьки мають можливість обирати для себе види, форми і головне темпи здобуття освіти, відповідно до потреб і можливостей.

Отже, партнерство між школою та батьками допомагає учням в реалізації розвитку своєї особистості, створення умов для самовираження та самореалізації, що в майбутньому стане основою успішних стосунків з оточуючими дитини.

Педагогіка партнерства між школою та батьками в Концепції Нової української школи

Леонова Тетяна

Науковий керівник – викладач Н. С. Калюжна

Дитина у школі проводить більшість свого часу. Це досить великий період, щоб дбати про середовище та атмосферу, в якому вона соціалізується і навчається. З прийняттям Концепції Нової української школи з'явилася потреба в удосконаленні освітнього процесу, де велика увага приділяється відносинам учителів з учнями та батьками. Метою педагогіки партнерства є навчання на основі індивідуального підходу до кожної дитини, ця мета досягається за допомогою різних методів, прийомів навчання та виховання в основі творчого підходу і гуманізму до розвитку особистості.

Проблема взаємодії між учасниками освітнього процесу в педагогіці партнерства ґрунтуються в працях: Ш.Амонашвілі, І.Волкова, І.Іванова, В.Караковського, С. Лисенкова, А. Макаренко, В. Сухомлинського, В.Шаталова, Б.Нікітіна, Є.Ільїна тощо.

Педагогіка партнерства – це один із підходів, який спрямований на максимально продуктивну співпрацю учасників освітнього процесу, тобто вчителя, учнів і батьків. Ґрунтується він на повазі та рівноправності учасників освітнього процесу, враховуючи ціннісні орієнтири і дотримуючись визначених норм кожної зі сторін. Сутність педагогіки партнерства полягає в об'єктивному ставленні до дітей.

Основними принципами педагогіки партнерства є: довіру у стосунках; принципи соціального партнерства, розподілене лідерство, взаємоповагу, взаємодію, діалог; повагу до особистості; позитивне ставлення і доброзичливість. Щоб кожен учень міг само реалізуватися, насамперед треба розуміти, що це унікальна й неповторна індивідуальність. Тому пріоритетом вільного розвитку особи є базовий принцип побудови освітнього середовища закладу освіти, головною метою якого є розуміти кожну особистість та виявлення до неї поваги. Головне завдання педагогіки партнерства полягає в розкритті індивідуальних здібностей дитини. Через технології педагогіки партнерства Нова українська школа допомагає у створенні умов для творчого потенціалу учня, формуванні відчуття власної гідності, формування його ініціативності та креативності, значущості кожного в колективній діяльності.

Отже, зараз педагогіка партнерства набуває важливого значення, як гуманний та творчий підхід до кожного учасника освітнього процесу, а впровадження нового змісту освітнього процесу орієнтується на демократичному ставленні до всіх учасників освітнього процесу, які об'єднуються спільними цілями та прагненнями. Саме педагогіка партнерства дозволяє нам успішно зрозуміти кожну особистість та створити умови для її всебічного розвитку. Цей тип взаємин для освітнього процесу є оптимальним, бо, дає учневі можливість діяти самостійно, а з іншого боку, за вчителем зберігається функція управління.

Педагогіка партнерства як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу

Островка Вікторія

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук Н. О. Агаркова

Партнерство між школою та батьками – проблема сучасної освіти, але бере вона свій початок із традиційної педагогічної ідеї, позначеної у літературі як «зв'язок із батьками», «робота з батьками». Сучасна сім'я розвивається за умов якісно нової суперечливої соціальної ситуації. З одного боку, спостерігається поворот суспільства до проблем сім'ї, розробляються й реалізуються комплексні цільові програми щодо зміцнення та підвищення її значущості у вихованні дітей. З іншого боку, спостерігаються процеси, що призводять до загострення сімейних проблем. Це насамперед падіння життєвого рівня більшості сімей, вирішення проблем економічного, а часом і фізичного виживання, що посилює соціальну тенденцію самоусунення багатьох батьків від вирішення питань виховання та особистісного розвитку дитини. Але, сьогодні цьому аспекту приділяється дедалі більшої уваги. Нова освітня парадигма проголосила батьків суб'єктами освітнього процесу. Таким чином, на батьків також покладено відповідальність за якість освіти своїх дітей. Якби завдання суспільство не ставило перед школою, без допомоги та підтримки батьків процес виховання та навчання не дасть необхідного результату.

Взаємодія з батьками молодших школярів є одним з ключових моментів у побудові виховної роботи вчителя початкової школи. В основі даної партнерської взаємодії повинні лежати принципи взаємної довіри та поваги, підтримки та допомоги, терпіння та терпимості по відношенню один до одного. Ціннісна основа такої взаємодії - створення умов для успішної самореалізації учня, його особистісного зростання, соціальної адаптації, формування мотивації до навчання, збереження фізичного та психічного здоров'я та ін. Також співпраця сім'ї та школи спрямована на гармонізацію взаємовідносин між вчителем, учнями та батьками, своєчасне виявлення проблем сімейного виховання, попередження сімейного неблагополуччя та ефективна соціально-педагогічна та психологічна підтримка сім'ї, підвищення відповідальності батьків за виховання дітей. Тому так важливо правильно організувати цю партнерську взаємодію. Вчителям доцільно намагатися не нав'язувати всім батькам однакові форми взаємодії, в основному орієнтуючись на потреби, запити батьків, особливості сімейного виховання, терпляче долучаючи їх до справ школи та класу. Доцільно поєднувати колективні (батьківські збори, он-лайн конференція, вечір запитань та відповідей, диспут-роздум з проблем виховання, зустріч батьків з адміністрацією школи, «дні відкритих уроків»), групові (взаємодія з батьківським комітетом, групові консультації, практичні заняття для батьків із залученням фахівців) та індивідуальні (бесіда, консультація, виконання індивідуальних доручень, листування) форми взаємодії. Отже, чим краще буде налагоджений діалог між школою та батьками учня, тим вищою буде ефективність виховання підростаючого покоління.

Шляхи залучення батьків до освітнього процесу в Новій українській школі

Сіроус Тетяна

Науковий керівник – викладач Т. М. Іванченко

Одним із основних пунктів Концепції Нової української школи є педагогіка партнерства, що передбачає плідну співпрацю вчителя, дітей та батьків, основою якої стає взаємоповага та взаємодовіра. Для цього вчитель має більше залучати родину до освітнього процесу, вони мають стати рівноправними учасниками освітнього процесу. Тому нова школа має допомагати батькам здобувати спеціальні знання про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання в дитині сильних сторін характеру і чеснот, враховуючи її вікові й індивідуальні особливості.

Питання співпраці учителя, учнів та батьків в освітньому процесі вивчали такі видатні педагоги, як Ш.О.Амонашвілі, І.П.Волков, І.П.Іванов, С.М.Лисенкова, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, В.Ф.Шаталов та інші.

Взаємодія батьків та вчителів відбувається у режимі, запропонованому навчальними закладами. Батьки та діти досить беруть активну участь у позаурочних заходах. Але ініціатива їх проведення здебільшого належить вчителям, а самі заходи є частиною виховної роботи. Тому батьки повинні стати постійними учасниками освітнього процесу, зокрема виховних заходів, де вони можуть вільно висловити власну думку з певного питання.

Участь батьків у шкільному житті залежить від того, наскільки вони впевнені, що це дійсно буде корисним для їхньої дитини. З метою формування партнерських вмінь та навичок вчитель може використовувати інноваційні форми роботи з батьками: «круглі столи», тематичні тренінги, психолого-педагогічні семінари, лекторії, майстер-класи з використання інноваційних форм та методів організації освітнього процесу, тематичні дискусії, розробка проєктів, кейс-метод. Також не потрібно забувати про традиційні форми взаємодії вчителя з батьками: батьківські збори, сімейні заходи, зустрічі зі спеціалістами. Досить важливо залучати родини учнів до організації та проведення благодійних ярмарків, екскурсій, гуртків, флешмобів.

Потрібно наголосити на тому, що батьки мають підтримувати неперервний контакт з педагогом. Для цього потрібно створити спеціальний чат, у якому батьки зможуть обговорювати шкільні події, нагальні питання. Також можна створити сторінку у соціальній мережі, де буде відображатися інформація про шкільні активності.

Отже, роль батьків як учасників освітнього процесу у сучасних школах є вагомою темою, що доводить значимість різних шляхів щодо їх залучення до різносторонньої діяльності в рамках школи та класу з метою позитивного впливу на навчальні досягнення та загальну поведінку школярів.

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Матеріали

VI науково-практичної інтернет-конференції студентів
факультету початкового навчання
ХНПУ імені Г. С. Сковороди
(5 травня 2022 р., м. Харків)

Збірник тез наукових доповідей

За загальною редакцією доктора педагогічних наук, доцента,
професора кафедри початкової і професійної освіти
ХНПУ імені Г. С. Сковороди
Вікторії Володимирівни Ушмарової

Відповідальний за випуск: В. В. Ушмарова
Комп'ютерна верстка: С. О. Лавренко

Тези друкуються в авторській редакції

**Відповідальність за дотримання вимог
академічної доброчесності несуть автори**

Підписано до друку Ум. друк. арк..

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29